

C. 878.

Ilustatud
Kewade-
Album Nelipühiks.

Toimetanud A. Lибlik.

Tallinnas, 1903.
Trükitud ajalehe „Walguse“ (S. Kõrw'i) kirjastega.

Hind 25 kop.

Sisukord.

1. Kewade. Laul. A. Reinwald	1—2	19. Pidupeal. Laul. J. A. Feldmann	49—50
2. Rohelises metsas. Luulejutt. A. Reinwald.	3—8	20. „Peerud“	49—52
3. Dannelik hing. Laul. P. Fr. Kõiv	7—8	21. Siirterajalves. Tõine jutustus elust.	
4. Mõndasugust	7—8	Kirjutanud J. P. Sõggel	51—56
5. Meremehe armastus. Jutt laevameeste elust	9—14	22. Mõndasugust	55—56
6. Süidija heal. Laul. M. J. Eiven	13	23. Piltide seletused	57—62
7. Sahalin. Maade- ja rahvusteadusline kirjeldus.	15—20	24. Hinnamõistatused	61—62
8. Mõndasugust	19—20	25. Kuulutused	
9. Urmaater. Mjaluolit jutustus. Georges Maurevert	21—26		
10. Mõtlen ju peal. Laul. M. Riitsnit	25		
11. „Esperanto“	25—26		
12. Krokodili-jäägrite juures Amerikas. Reisi- ja jahilugu Uuesti-maailmast	27—32		
13. Mõndasugust	31—32		
14. Färve taldal. Rahva elust. Kirjutanud Raasi Reinwald	33—36		
15. Rumania rahva kojimise- ja pulmakombed. Pilgutene walahide perekondlisesse elusse	37—40		
16. Am m. Kriipjutatud elu järele J. Mändmets.	41—46		
17. Mõndasugust	45—46		
18. Gluteel. Dpetufõne. A. Reinwald	47—50		

Jutustused.

1. Roheline mets. Aug. Keskler.
2. A. Reinwald.
3. Esmene samm. J. Kleinmichel.
4. Kurjategijate laew. J. Brangvyn.
5. Herkules ja Lerna madu. Gustave Moreau.
6. Paawst Leo XIII.
7. Henryk Sienkiewicz.
8. Hooletus sigitab wargaid. E. Cei.
9. Prohwessor Johann Köler.
10. „Näe, mis minul on!“ John Thiele.
11. Surnuaid kewadel.
12. Perjus-mustlased. Jaroslaw Besin.
13. Ille maailma tuulus Eesti rammumees Georg Lurich.

Pühade albumid.

Uginemas on jällegi Melipühid ja seega tõuseb eht mõnelgi perekonna isal või noorel sõbral mure, kust kalliks pühade ajaks tuumakat ja harivat lugemise wara saada. Selles asjas tahab selle albumi toimetus lugemise sõbradele appi tulla. Ta on nõuks wõtnud suurte pühade ajaks **suurt 68 weerulist albumi** wälja anda, mis lugijatele kalli perekonna lehe aset täidab ja nalle kallid pühad läbi lõbusats feltiitijets oletis. Meie eesmärk on seda kergem torda jaadetaw, et **Cesti tähtsamad kirjanikud, luuletajad ja teadufemehed** endi kaastegewust albumile lubanud on. Nende kirjatõõd ilnuwad torda mõõda albumites. See pärast on meie albumil wõimalik tuumafamalt, fuuremalt ja toredamate piltidega ilnuda, kui see ühelgi selle-farnafel raamatul või lehel tänini wõimalik on olnud. Igas albumis ilnuwad ajatõhafed **juhtfõnad**, pikemad ja lühemad **jutud**, enamasti algupäralsifed, rahwalsifed ja lõbusalt seletatud kirjatõõd **teadufe wallast**, asjalsifed seletused meie **rahwasfse puutuwateft künimusteft**, ifeäransif kirjandufest, feltfi elust ja meie tähtfamate meeste asjaajamistest. Oma- ja wõeramaa **tähtfamate meeste pildid**, ja eluloo kirjeldused, wäga mitmefugufed pikemad ja lühemad kirjeldused fiit ja sealt, **kunstidest**, põllu- ja käfiftõõft j. n. e. naljapildid, pildimõistatused, mõttefalmid, naljapalad, plaanid ja joonistused põllu- ja käfiftõõft ja palju muud.

Igas albumis on **hinnamõistatused**, mille ülesarwamife eest toimetus kas raha eht asjadega auuhinda maksab. Albumite fiifu on **waimu- ja maitserikas, rahwa tundmuste lohane ja omane, kriitlik, lombelik, õpetlik, põnew ja lõbus.**

Igas albumis ilnuw kuni **20** suuremat ja weikemat **pilti**: maakohtadest, linnadest, tähtfamatest ehitustest, ifeäralsiftest fündmustest ajaloo ja feltfondlifes elus, tähtfamatest inimestest, kunstidest j. n. e. Piltidest on iffa meie **oma- ja wõeramaa kunstniklud** tõõd walitud, mis fuures maailmas kui ka meie kitjal kodumaal kõige rohkem tähelepanekut ja imestust aratanud on.

Albumite taaned on **piltidega mitme wärwilisest toredasti trükitud**. Albumite hinna oleme fiifu riikufe ja toredufe ning pakfufe peale waatamata wõimalikult odawaks määranud, kõigest 25 kop. Säherduft odawat hinda on meil wõimalik selle pärast teha, et albumit palju trükitakse ja ristetakse; kui lugijab kõiti neid kirjatõõft ja piltifi, mis albumis leida, üffitult osta tahakfivad, läheljiwad need neil kuni 90 kop. maksma.

Tellimifi wõib otjetohe toimetufesse kas rahas eht markides saata. Tellimifi wõtawad wastu: raamatufaupmehed foolmeiftrid ja õpetajad maal ja linnas. Tellimiste wastuwõtjad saawad 15 protfenti; juurel hulgal tellijatele ifeäralsifed tingimised. Kes kõit pühade albumid toimetaja juureft tellib, saab piltidega kaunistatud uue raamatu „Peerud“ I. punnar, hind 25 kop. hinnata **kingiks**.

Rohket osawõtmist ja albumi wäljalootamist rahwa haridufe sõbrade poolt ootab **auustufega A. Liblik**, albumite wäljaandja.

Adres: A. Liblik, Wana-Kalamaja uul., Brocki maja № 11, t 4, Tallinnas.

6 rbl. 50 kop. eest. Kingitus perekonnale. 6 rbl. 50 kop. eest.

Wõifflufe pärast teeme auuwäärt kaubatarwitajatele wõimalikuks head juhtumist eneste kasuks tarwitades omale ja oma perekonnale **6 rbl. 50 kop. eest** alamal tähendatud **8** asja muretseba, mis üffitult ostes 15 rbl. 50 kop. maksma lähewad. Need on: 1) Musti teras uur, ilma wõtmeta üleskeeramisega, tugewa wärgiga ja walju käiguga; 2) Amerika uuesti kullast kett; 3) tilguts Pariifi kinematograf kahe liitwa kujuga, mis ilusaid asju näitawad; 4) kuld sõrmus 56 pr.; 5) jemeski nahka tõtt, metall lufuga ja haagiga naisterahwale wõõ külge panemifets; 6) 84 proowiline hõbe rinnandel, elektri tule abil kullatud; 7) nahkne rahatõtt, ühest tükist, templiga, milles tellija nimi, ifanimi ja perekonna nimi; 8) Dr. Koch'i mundfüt-aparat. Kõit need 8 asja saadame tellijale ainult **6 rbl. 50 kop. eest** kätte. Naisterahwaste lahtifed uurid 1 rbl. wõrt kallimad, kinnifed meesterahwa uurid 7 rbl. 50 kop. Uurid käiwad minuti pealt õigesti; wastutamifega 6 aastat. Kaup jaadetakse ka ilma käfrahata ära. Adres: „**Навузерий Базаръ**“ „**Во Марно**“, Бярмаса.

Juurdelisadus. Mlemalpool tähendatud liifandustega foorwitame Amerika kullast uurifi, kinnifed, tan-nast keeratawad, 10 ja 12 rubla eest. Hõbe, wõtmega keeratawad ankeruurid 12 ja 14 rubla. Tagast keera-tawad hõbe uurid 2 rubla wõrt kallimad.

C. 878.

Ilustatud

Kewade -

Album Melipühiks.

1903.

Toimetanud A. Liblik.

Kewade.

Nüüd kewade on jälle käe,
 Ei kurbtust kuskil mu silm näe:
 Päew paistab taewaft palawalt,
 Laul kõlab rõemul haljalt maalt,
 Kõik jõed ja ojad woolawad,
 Et päew ja öö neist kohawad,
 Sest ette wõetud kindel hool
 Neid sunnib rut'ma mere pool;
 Seal lõpeb jookk ja kohin waik,
 Seal on neil päris kodu paik.
 Nüüd kõik maailm end rõemustab,
 Et jälle aega näha saab:
 Kus mahla tilgub lehepuu
 Ja laulma hakkab linnu suu.

Nüüd meri jälle lahti läin'd,
 See ranna rahwal rõemu tein'd,
 Sest neil ei ole põllumaad,
 Waid kalapüügist elawad. —
 Nüüd läinud pakku talwe külm,
 Sest armas kewadene ilm
 Meil' tuleb lahke tuulega

Ja tahab kõiki rõemusta'.
 Oh waata lahkest minu film,
 Mis toob sul' kewadene ilm:
 Need wärsked haljad heinamaad,
 Kus karjalapsed mängiwad,
 See jäeb mul' wanalt meelde weel,
 Kui mõtted käiwad noorel teel;
 Kas südant see ei rõemustaks,
 Kui lehtmets läheb haljemaks,
 End ehil helde Looja wäes
 Ja ohtab kange tuule käes! —

Oh armas kallis kewade,
 Sa rõemustad mind hellaste,
 Su toodud kaunis lilleriik,
 Su wäljad, aafad, metsad kõik
 Nüüd seiswad pruudi ehte sees,
 Kas kuival maal ehk olgu wees! —
 Kel' südames ei talwe külm,
 Ei patu anged kuri ilm,
 See annab ilma Loojal auu
 Ja kiidab tema püha nõuu.

A. Reinwald.

ENSV TA
 Kirjandusmuuseumi
 Arhiivraamatukogu

76377

Rohelises metsas.

A. Reinwald'i luulejutt.

Kui sina, oh inimene, murest muljutud ja walust waewatud oled, kui pimedad pilwed sinu õnnetaewast kinni katawad ja sinu hing saatuse kareda koorma all kannatab ja ohkab, siis põgene ilmakärast kaugemale, mine waitšesse, rohelistesse metsa. Seal leiad sina, mis su hing igatsseb, mis sinu südame jälle terweks teeb — ja leiad õnne ja rahu!

Oli üks leheküü künis kewadine hommit. Päike tõusis nagu fullane kera üle mustawa kuušemetja kõrge male ja külwas oma kulda siidijini taewa, rohelse metsa ja muru peale. Dõpikud olivad oma lastunud laulud lõpetanud, kägude kulkumine kostis kaugemalt laanest ja walged udu loorid tõusiwad nagu tiibadega inglid sinetaja

taewa poole. Oh see oli nii armas, nii imeilus kuldne kewadine hommit!

Keset jeda looduse toredust ja imeilu tuli mulle metsa ääres üks wäsinud wana mehekene wastu. Tema käis tafakeste ja küürus, tuetas

ennast käesolewa kapi najale ja ohkas sügawaste.

„Kuhu ja lähed, wäsinud wana kene,“ küsisin ma kurwaks jaades ja mõtlefin elutormide peale, mis wana kene kortsunud põskedelt puna puhunud ja tema juukšed lumivalgetks pleefinud.

Aug. Kessler. Roheline mets.

„Ma tahan metsa minna, sinna kuuše kännu otša, kus ma tihti istun ja külma südant soojendan.“

„Kuidawiiši wõid ja seal külma kännu otšas oma wana südant soojendada?“ küsisin ma edasi.

„Saada mind metsa, küll ma sulle kännu

otjas jutustan, fiin ma ei saa seda teha," palus wanakene, ja mina wiisin tema soowitud kohale ning jäin juttu kuulatama.

"Ma olin noor," alustas wõeras, "noor nagu sina, ja mulle õitjes ka kuldne elukewade, nagu loodus meie ümber. Siin, selles metsas, käisin ma karjas ja jalutusetaikidel, fiin tunnen ma iga teerajakest, iga ktingast ja kiwikest, palju wanemaid puid seisawad weel fiin, mida mina oma noorte kättega olen silunud. Sellepärast on see mets mulle otjata armas, ta on mulle nagu südamel külge kaswanud! Ennemalt käisin ma tihti salaja fiin, nüüd olen nõrgaks jäenud ja ronin iga kewade korra seda püha mälestuse paika waatama."

"Sa elasid siis enne fiin ligidal ja kui kaugel ja nüüd elad?"

"Jah, ma elasin fiin, nüüd elan naabri walla waestemaja urtikus, kannatan, nälgin ja suren seal," õhtas wanakene ja pühkis käisega põse pealt pisaraid, mis mind sügawaste liigutas.

"Teil wõi teie wanematel oli siis fiin ligidal talukoht, kui fiin karjas käisite?" küsisin ma jälle.

"Jah, minu isa oli fiin rendi peremees, seal tuli Haawiku Märt, ostis minu isa talu ära, lastis wõla tasuks kõik kraami oksjoni peal ära müüa ja ajas meid kõiki palja kättega minema!"

"Haawiku Märt — taewas tule appi! see oli minu isa ja sina oled selle talu endise peremehe poeg! Minu isa magab juba kümme aastat mulla põues, mis tema pahaste teinud, on poja kohus parandada. Mina peastan siin waestemajast, sellest maapealsest põrgust! Tänahest päewast peale surmani pead sina minu ja oma

isamajast parajat warjupaika ja süia saama. Tule, isake, ma wiin sind kae kõrwal oma kodu!"

"Taewas õnnistagu siin tuhatkorda, ja hea inimene! Aga las mind fiin weel üksi olla, mul on fiin nii hea, magus mõelda," lausus wanakene läbi pisarate.

"Ja mis ja fiin siis mõtled ehk mis ja fiin ennemine oled mõtelnud," pärisin ma weel.

"Siin on mul mälestusi nii palju kui lillesti, mõtteid niipalju kui metsa puid. Siin nutsin mina, kui ma oma kaswu kohast lahkusin, fiin

Reinwald.

kaebasin oma südamel kurbtuist kahwatanud kas-
kedele, kui ma oma isa ja ema hauda matasin, siit noppisin ma metsa lilled ja wiisin oma armsa abikaasa hauale, kes peale pulmade omad armsad filmad igawesele unele kinni pani, — fiin sündis see kõik! Need filmapisarad, magusad tundmused ja mõtted olen ma siia metsa mälestuseks paigale pannud, fiin saan ma nendega uueste jälle kokku. Iga lillekene kõneleb mulle kadunud elu kewadest, iga linnukene laulab mulle närtsinud nooruse armastusest,

ja kui kased sügijel raagus seisawad ja kuusmets kurwalt kohiseb, siis on see minu hingele elusügis, ja surma laul! Maailma müra ruttan ma siia juurde jala templisse ja leian siit kofustu, õnne ja rahu. Siin waikses metsas tuksub alati looduse ja suure Looja süda!"

"Sa wõid fiin pühkas paigas alati palwetada, tule nüüd, isake ja kõnnime wanemate kodu," ütlesin mina. "Ei, mu poeg, ma tahan fiin weel oma mälestuse magusamad tunnid mööda saata, õhtu — jah õhtu wii mind Haawikule," palus ta wastu.

Kui ma õhtu töö rahwa juurest tagasi tuln, seisis wana sõber kännu peal külili. „Wäsinud wana nake magab“, mõtlefin mina. Jah ta magas, aga ta magas igawest und! Kui meie wana mehe kadu-

wat põrmu tulime koju wiima, et teda rahuliku mulla põue magama panna, lehisejwad kased leinalikult ja kohises kuusit kurwalt — n'ad laulsiwad oma armastajale wiimist lahkumise ja leina laulu!

Õnnelik hing.

Wübigem, wennad, weel löbusalt siin —
Ümber ja üle merd piirlemas piin!
Kitsas on rõemu, lai murede ring —
Õnnelik ainult on armastaw hing!

Koosid ja nelgid, need närtsiwad pea,
Koorus ju palgetelt kaob, oh tea!
Taewal ja lootusel — muutmine mäng —
Õnnelik ainult on armastaw hing!

Kittad, need elawad külluse sees,
Waene ta walus neil jalgade ees.
Elu on, wennad, nii wiha, nii wäng —
Õnnelik ainult on armastaw hing!

Õnnetus tihti on kärmem kui wälk;
Hea töö eest paha, on paljude palk . . .
Silmaweeft jagedast niiste me' jäng —
Õnnelik ainult on armastaw hing!

Koosifi saatus kas elus meil' toob?
Kirstule waniku wiimats neist koob . . .
Walguse wallasgi waritseb wing —
Õnnelik ainult on armastaw hing!

Rigidal, kangel — ei õnne me' näe;
Sõbrana küinitab waenlane kae . . .
Teadmata tabab meid laimduse ling —
Õnnelik ainult on armastaw hing!

Rõit, kellel elu, kord kalmule kaob,
Wägewa wikat nad rangele raob.
Õnnis, kel' peas ainult furnupärg, — ning
Õnnelik surses, kes armastaw hing!

P. Fr. Rõim.

Misjulgused inimesed jäewad hulgunstels. Sassa teadufemees Bonhöfer uuris mullu suurtinnade kaabatate ja kurjategijate olu. Seal juures tuli ilmsiks, et kaabatate ja nimelt kerjuste hulgas on 15 protsenti waimliselt terveid inimesi, aga nende langemine tuli tehaliste hädade wõi seltskondliste korratuste mõjul. Warsti peale selle wõttis õpetlane Wilmanns Heidelbergist hulguste meeolu uurimise alla. Rõige pealt torlab filma, et hulgused on rahulituma iseloomuga, nõrga tahtmise jõuuga ja suurema waimu terawusega inimesed; kus need omadused puudu, seal on ka hulguse amet enam wõi vähem kuritegudega ühendatud. Suur osa hulguseid tuleb joomatõbiste keskelt. Enamasti on joomahaike oma 40—50 aastat ära iganud, kui ta hulguseks jäeb. Seni on ta ilka weel tubli töölise olnud, aga siis jäeb töövõim vähemaks ja tahtmise jõud nõrkeb, aga selle wastu kasvab wiina himu ja meeleolu korratus. Armastus töö ja korralikute teenistuse wastu kaob ära, armukadedus ja wägimallateod lõhu-

wad juba ammugi nõrgestatud peretonnatütled täiesti ära; siis jäeb joomahaike esmalt kerjuseks ja pärast poole hulguseks. Teine liit hulguseid, mis arwu poolest peaaegu sama suur, tuleb waimuhaigete ja lange-tõbiste hulgast. Langetõbistel tähtab tihtilugu tung, kodust ära jooksta; nad unustawad oma tunnistustirjad maha ja on siis sunnitud kerjama, kuni pärast hulguste liiki langewad. Nad hulguvad terwes maailmas.

Üks langetõbine hispanlane hakkas korraks telegrah-wipostide kõrwal rändama ja hullus läbi Hispantia, Prantsusemaa, läbi Helwetia, Austria ja Türgimaa kuni Konstantinopolisse.

Krolodillid ja jaanaliinud neelawad tihtilugu weikefid kiva, liiwaterasi jne. alla — et nende abil toitu kõhus peenemaks deruda.

Saja inimese hulgast on ainult kümnel inimesel mõlemad jalad ja käed täiesti ühepikkused; 52 inimesel on pahem käsi ja jalg heateise tüki pikemad kui parem käsi ja jalg.

Meremehe armastus.

Jutt laevameeste elust.

I.

R. linna weikesed majad asuvad harwalt, nagu oleks teegi neid laiati wistanud, Läänemere kaldal.

Rõrmetawa surwepäitese tiired mängiwad majade katustel, siin ja seal wahib mõni wallatu tiirefene lahti jäetud aknatest ja uuestest sisse wõi läheb merelaehe finistesse woogudesse suprema. Meri, waitne ja file nagu peegel, on wiimaste päewade maru mäsiust wälja puhunud ja lofsutab ühe tooniliselt, nagu laisalt tüdinenult wastu kallast, ja pörkab sama ühetooniliselt tagasi — laenetemurdu sünnitades.

Ilm on palaw ja õht lammastaw raske. Uulitsal ei ole inimesi suurt nähagi, ainult pita wahaja järele jooksed mõni tüdruk, toidutraami korwike käwarrel, lähku mööda, wõi paistab mõni woorimees, sama waewane nagu ta hobunegi.

Selle eest on aga kirikus palju rahwast. Kiriku eestoda on inimesi tungil täis, ja ka kiriku ümber puude wilus on hulk kõndijaid. Elanikud püüawad riiete kauniduse ja ka wastastituse wiisatuse poolt teineteisest üle käia — jeda wõib üfsikutest hüietest, mis kokkujuhtumistel kuulda, aimata.

Kirikul lähedal ühe pingi peal istub pikk, ruuge madrus. Tema wägimehelisest kehast paistab tugeterwis ja suur jõud pealiskaudselegi waatajale filma, tema pruuniks põlenud mehelik nägu ja targad sinised filmad on waatamist wäärt. Ja tõesti, paljud, wäga paljud jääwad Priidu Kiwimäed wahtima — mõned nähtawasti tema jõudu ja turra terwist kaetsedest, teised jälle, enamasti naisterahwad, õiglase waimustusega.

Aga Kiwimäe ei näinud neid waateid, wõi ei tahtnud tähelepanna. Ta istus, suurte täharjuukstega pead pisut norus pidades, ja imes sigarit.

Need pole sugugi rõemu mõtted, mis Kiwimäe meeli täidawad. Tal on elus kõiki, tal on noorust, on ilu, on ka rammu küll, aga õnne... jah, õnne on tal puudu! — Kas teeb ta oma aurulaewa lael tööd, kas wenitab laewaparra najale toetades kurba meremehe laulu, wõi pitutab omas koitus, ikka on need kurwad mõtted teda waewamas!...

Kiwimäe armastab... ta armastab kõige esimehe tere tulidusega kaunist Miinast, aga ei leia wastuarmastust.

Hiljaaegu näis talle weel, et Miina eht hakkab teda üksford armastama, aga wana sarwit, kes inimeste õnne püüab igapidi häwitada, andis talle üksford nõuu, kallima juurde oma selttimeest Saarikut wiia... ja Miina hakkas nagu nõidusewäel seda „suuremaa meest“ armastama.

Mis head ta õige selles suuremaa mehes leidis?... Tal pole ilu... pole mehe julgust... pole ka suurt jõudu... aga ta on tart, jeda ei hakka ta Kiwimäe salgama, ja on toolis käinud... selles tüttis ei saa Kiwimäe talle järele... „Aga küll on need naesed rumalad“ — harutab Kiwimäe mõnikord — „tui aga inimene ostab keelega sügada... tundmusest pole neil lugu!“...

Ammugi oleks ta selle suuremaa mehe Miina poolt eemale kihutanud... tui korraks puhuda, siis ei jää sellest jälgegi järele... Aga Miina keelas selle tugewasti ära: „Kui ja mind tõesti armastad, siis ei tohi teda sõrmegagi puutada, pead teda rohkem hoidma kui filmatera... Kui tal kurja juhtub, siis ära näita mulle enam nägugi!“

Kiwimäe tunneb, et Miinal tema üle suur wõim on, ja ta heidab end oma kurwa saatuse alla ja teeb, mida tallekene kästinud...

Aga wiimajal ajal kaswas Kiwimäe piin iseäranis suureks, ta ei suuda enam jeda wälja landa, ei suuda näha ega kuulda, tudas teised laks nagu tema üle hiritawad! See on liiga raske, ja waja see korraga lõpetada!...

Rüid tarwitas ta wähest waba aega, mil' laew Tallinnas seisis, ja tuli siia, fodusaarele Miinad waatama; nädali pärast lähewad nad laewaga ulgumerele ja enne jeda waja asja seletada...

Kiwimäe istus, üht sigarit teise järele suitsetades, oma paigal ega märganud, et jumalateenistus juba lõpule jõudmas on ja et inimesed kiritust wälja tulema hakkawad.

Korraks juhtus ta kiritu poole waatama ja ta nägu löi kahwatuks, aga sealtsamast läks ta jälle üleni punajeks.

Ta nägi „oma“ Miinat.

Madrus tõusis kätu üles ja läks ühe ilusa, sihwaka neuu poole, kes parajasti kiritust wälja astus.

Wastutulewate sammude helil tõstis Miina pea üles. „Ah, kas sina oledgi?“ sõnas ta rõemsalt ja ula-

tas Kiwimäele lätt. Warsti wahtis ta aga ringi ja päris lohe: „Aga kas Saarit ei tulnudgi?“

Priidu kortjutas kulmu. „Ei saanud,“ ümises ta läbi hammaste, „pidi Tallinnasje laewale jääma.“

Neiu lastis pea turwalt norgu ja mõlemad lätsiwad pikkamisi edasi.

„Miinake!“ algas Kiwimäe tafalesti, käigu peal neiuale näosje waadata katsudes. „Miina ae!“

„Mis sa tahad?“ kostis neiu ilma pead tõstmata.

„Miina,“ sõnas Priidu seisatades ja neiu läest kinni wõttes, „wõtame siin filmapilgulks istet, mul waja sinuga rääkida, — meie lähme ju ulgumerele... Istume ikka.“

Miina ohlas sügawasti, aga istus ligemale pingile. Äkitselt haaras ta oma korda Priidu läest kinni ja sõnas:

„Ma tean ju, mis sa ütelda tahad! Ma tean, et ja mind armastad ja selleläbi kannatad ja mul on sellest hale meel, — aga mis ma waeneke ärateha wõin! Ma armastan ju t e d a, — kas mõistad, ma armastan! Ma tunnen küll, et ta ei ole seda wäärt, et sina oled parem ja ilusam, aga t e m a on minu nagu nõidunud, nii et ma ei saa oma südamest jagu!...“

Ta pööras näo kõrwale, et pisaraid warjata.

Priidu jäi midagi mõtlema, ja sügaw korts tellis tal kulmude wahela. „Miina ae,“ küsis ta tasa, waevalt kuuldawalt; „noh, aga kui... kui t e d a ei ole, — kas ja siis ta ära unustad ja hakkad mind armastama?...“

Miina wärises ja jäi uurwalt Kiwimäe filma wahtima. „Mis sul õige mõttesse tuleb?“ hüidis ta korraga lohtunult ja raputas nooremehe lätt. „Sumal hoidku! ma suren ju siis ta ära... Suren ära, aga sind needes! Ma armastan ju teda, kas mõistad, ta on mulle kallim, kui mu oma elu! Seda ei tohi ja mõtelbagi!“ lihas ta karmilt juurde ja ta mustais silmis walgatas kuri tulule.

Priidu jäi wait ja ainult wähenes tuskatamine liigutas tal huuli.

„Priidu ae,“ lausus Miina nüid õrnalt, „ja armastad ju mind, eks?“

Priidu wäristas juukseid ja waatas otsekohe neiu poole. „Armastan jah, armastan enam kui oma elu!“

„Waata nüid, suur aitäh lohe!... Ära nüid kurda, Priidu,“ troostis neiu, kui nooremehe kulmud jälle kortsu lätsiwad. „Ära kurwasta... see pole nii antud, ei ole teha midagi... Ma armastan sind nagu wenda, nagu kõige armsamat wenda... Kas tahad?“

Priidu naeratas kurwalt.

„Anna siis mulle oma sõna,“ kinnitas Miina, „tõuta õige tõesti, et ja t e d a ei pahanda ja püiad minule alal hoida... siis ma... ma palun sinu eest Sumalat!“ Neiu tuliwad jällegi pisarad filma.

Priidu näole ilmus õnneline naeratus.

„Ma täidan su soowi,“ ütles ta lihtsalt ja südamlitult. „Sinu pärast, kullake, ei lasje ma juukse karwagi tema peast langeda! Ma armastan sind ju nii, et... Sumalute!...“

Ta pigistas neiu lätt, mis raskus. Aga Miina ei tunnud walu, ta oli üli õnneline.

„Aitäh, aitäh, kallite... ei ma unusta kunagi! Noh,“ — ta tõusis üles — „ma pean juba kodu jooksuma... Ema ootab muidugi ja tööd on kah... Head laewasõitu... Ütle „talle“, et ta õige tihti kirjutas... ma wästan ikka... Ära ja aga mind saatma tule,“ lihas neiu, kui nägi, et madrus ta üles tõusis ja teda saata tahtis — „hatatatsje taga rääkima, tead ju, misfugune meie linn on!“

Kähtu ulatas ta nooremehele läe ja ruttas kodu poole.

Madrus wahtis talle tütt aega järele, kuni neiu filmist kadus, siis pühkis ta kareda läega pisara ära, mis wägise filma kippus, lastis pea norgu ja samus pikkamisi laewasilla poole.

II.

Bunase mere kuumats kütetud wood dõtsuwad pikkamisi...

Singata on wäga raske, wee lähedusest hoolimata — nii tuliseks on päikese põletawad kiired õhu teinud. Ka suurel aurulaewal, mis kergelt kõikudes edasi tungib, on raske ja umbne. Kusagil pole peidupaika tulise raua ja terase eest, ja masinaruumist, kus aurukatla wali sifisemine kuulub, tungib päris põrgu palawus.

Wäljakannatamata kuumus on kõil reisijad kajutitesse kihutanud, kus masinate abil püitakse õhulitumist sünnitada, et pisutgi jahutust muretseda. Ka madrused pole laewalael näha, ainult tüirimees ja wahipidaja ohwitser on oma paikadel — aga needgi ähwiad kuumuse mõjul ja pühiwad ühtelugu higi, mis ojana woolamas.

Wahipidaja ohwitser annab käsu, et laewalae peale purjuriidest telk ülessejats, et see päikese kiirete kuumuse eemale hoiats. Kiirelt talitawad madrused telgi kallal, purjuriid õheliktudega pikkade raud warraste külge kõites.

Äkitselt tungib mitme mehe rinnust wali hirmu hüid.

Ühe madruse läest oli kõis kattenud ja mees lensas üle parra.

Silmapiigul pandi masin seisma, laewalilem jooksis komandusillale, jooksu peal kästu andes, et lootit merde lastats; salgatene lohtunud reisijaid ja laewamehi kogub laewa äärele — arglikult Bunase mere selgetesse wetesje wahtides.

III.

Kuue aeruline paat lendab kiire linnuna madruse Saariku poole, kes laenetes rabeleb.

Meremehed aerutawad karmelt ja tugewalt, nad ruttawad merelt tema saaki ära kiskuma.

Paadijuhtija Kiwimäe käes paindub tammepuust aer, nagu oleks ta pilliroost kepitene ja näib, et iga aeruliigutus lütkab paadi sülda kolme wõrt ettepoole.

„Teda waja peasta, maksu, mis maksab, aga peasta, — muidu ei suuda Miing seda muret wälja landa“ — niisugused mõtted liiguwad Kiwimäe peas ja ta wõtab kõit jõuu kofku.

Nad on juba üsna ligibal. Saarit ootab, selili laenatel pitutades, hoopis rahulitult oma peastjaid, aga korraga — kuulub uus hirmuhüid ja waitib lauguses.

Kümme-tonna sülda Saarikust eemal walgatas misgi suur elutas sabaga õhus ja ilmus jällegi wee pinnale, oma suurt suud, mis täis terawaid hambaid, pärani lahti ajades.

See oli haikala, soojade merede nuhtlus ja hirmutis.

Djüstaw minut oli läes. Weel filmapilt, ja haikala oleks hirmupärast tarretanud Saariku surmanud, — kui Kiwimäe tupenua wälja tõmmas ja merde hüüpas, haikala poole ujudes.

Haikala lõi imestama ja pööras Kiwimäe poole...

Saarit ja Miina on juba ammuugi abielus ja nagu näha, elawad nad õnnelikult.

Nad auustawad üli wäga õnnetuma madruse Kiwimäe mälestust, kes oma elu ohwerdas, et enda armu-
wastast ära peasta...

Hüidja heal.

Ref. 6, 5, 9.

Kes on mul, keda läkitada
Ma wõiksin käsuts oma rahwale?
Ja kellest kuulutajat saada,
Kus rahwal leida õige elutee?
Kes läheb wiima rõemu sõnumid
Ja seadma üles juhi postifid?

Ma kuulsin, kuidas Isjand hüidis;
Kuid warijedes warjul waitjün,
Küll waim mul tööle minna püidis,
Mind aga wangis pidas hirm ja piin;
See piin, et olen tööle roojane
Ja ei wõi kasu saata asjale!

Seal seeraw pihtidega wöttis
Ewe tule lõttes loitwa — altarilt
Ja sõel mu huuli puut'ma töttis;
Ja siis ma kuulsin tröösti seerawilt:
Nüüd lepitatud on töit sinu patt,
Su ülekohtu näen ju lahtuwat.

Nüüd uue julgusega waljult
Ma hüidjin: Waata, walmis olen ma!
Mind läkita, ma maast ja kaljult
Su auustusest ta'an rääkida,
Su armastust ma üles kuulutan,
Kus kuulutusels ial mahti saan;

Küll olen harjumata tööle
Ja noorut' alles aastatest
Su nimel panen mõega wööle
Ja astun platsi hea asja eest;
Kui hüidja healt mind sunni taga tööle,
Et hüüan nii, et kuulbaks igal pool.

M. S. Eifen.

J. Kleinmichel. Esimene samm.

Sahalin.

Maade- ja rahwusteadusline kirjeldus.

Sahalin! Selle sõna kuulmisel juba läib inimesel külmavärin üle ihu, tahtmatalt tõusevad wangitõjad, mäekaewandused, kus sunnitööliised nuhtlusi kannatamas, ilma ette; — paigana, kuhu kõige raskema sihi tegejaid enamasti saadetakse, on Sahalini nimetus isääralise koledufe omandanud. Pärifelt on aga lugu natuke teisiti — peale nuhtlusekannatajate elutses Sahalini saarel ka wabasi inimesi ja ka kurjategijate elu pole just nii hirmus kui arwatatje. Järgnewatel ridadel katsun wätkele kujutuse Sahalinist ja sealset elust anda.

Sahalini saar — umbes 900 wersta pikuti ja 25—125 wersta laiuti, peaaegu poole juurem kui Greekamaa ja 1½ korda nii suur kui Daani kuningriik, on Siberi idapoolse ranna ääres, kindlasti maast Tatari merekituse läbi lahutatud, mis kohati 7, aga kohati üle 50 wersta lai. Raua aega peeti Sahalini poolsaareks ja alles 1849 aastal sõitis Wene meremees Newelski Sahalini ja kindlammaa wahelt läbi, seega näidates, et senine arwamine ekslik on. Sahalin on meiteist hea tüki, mõni sada wersta, lõunapool, aga halwa seisukorra ja kange põhjatuulede mõjul on tema kliima väga karm ja halb. Sahalini põhjapoolne kolmandik on elamiseks täiesti kõlbmata — sealist maapinda katab alati lumi wõi jää; aga ka teismises osas on iftagi karmim kliima kui näituseks Põhja-Soomes wõi Archangelis. Sahalinis leidub määratu hulk niiskust; suwel katawad teda udu ja alaliste metja põlemiste suits, kuna ka wihma wahetpidamata sajab; talwel määsawad jälle lumetuifud. Selle mõjul on seal ka külmetamise haigused väga sagedad, aga külgehakkawaid töbesi, nagu rõugeid, kaelahaigusi, soojatõbe ja muid ei tunnud saare päriselanikud — ainod ja giljakid — enne europlastega tuttawaks saamist sugugi. Näid on ka wiimati nimetatud tauidid seal suuresti määsamas, ja iseäranis palju kurja teeb rõugehaigus. Wiimasel ajal on hakatud selle wastu wõitkema — häritud sunnitööliised peawad pärismaalastele „rõugeid panema“ ja haiguse mõju wähenes nähtawalt.

Saare esialgsed omanikud oliwad ain'o'd ja giljakid — paganaufulised Mongoli tõugu rahwad, kes ainult kalapüügist ja jahipidamisest elasiwad. Nende harilik toit, liha ja kala, on nii raskesti seeditaw, et lapse kõht ei suuda sellest jagu saada, waid kuni 3—4 aasta wanuseni end emapiimaga toidab. Sahalini külades wõib praegugi weel näha, kuidas poisijõmkikas, kes ammugi omal jalal kõnnib ja wõõ wähele topitud tupe-noaga uhtustab, kuidas niisugune poisijõmkikas hoopis rahulikult ema rinda imeb, selle peale suu puhtaks pühib ja piibu tormama seab.

Wahete wahel käiswad japanlased saarel kala püüdmas, aga need pidasiwad Sahalini Hiina omanduseks. 1853 aastal hakkasiwad wenelased Sahalini asumata, ja 1867 aastal jagati saar wenelaste ja japanlaste wahel ära, kus juures wiimased lõunapoolse osa saiwad. Kahe aasta pärast oli juba ⅔ Sahalinist Wene päralt ja siis saadeti sinna ka esimesed nuhtlusalused. 1875 aastal wahetas Wene walitus ka saare lõunapoolse osa Kurilia saarestiku wastu japanlaste käest endale. Esiotsja käis Sahalin Primorski maakonna kindral-guberneri wõimupiiri, aga 1884 aastal anti talle iseisejaw walitus ja jaotati kolmeks ringkonnaks.

Looduse waranduste poolt on Sahalin õige rikas: siin on suurel hulgal kiwisütt, terwed nahwia järwed, marmorite ja mitmete metallide lademikud, ja mererannal leidub rohkesti merewaitu. Loomade poolt on Sahalin weel rikkam, — seal auwad sooblid, rebased, karud, hundid, põdrad, mitmesugused linnud ja ifegi „jooniline kuningas“ — tiiger — tuleb wahel jääd kaudu saare elanikkusi kaema. Hundid hoiawad inimeste elumajadest eemale, sest nad kardawad koduloomi. Jutustatakse koguni, et kui Amuri maale esimesed lambad toodud, siis pole hundid neidgi puutanud, waid pannud tundmata elufate eest kohe pagema. Ifegi karu, keda pärismaalased jumalufena auustasiwad, hoidnud waremal ajal inimestest ja muudest loomadest eemale ja toitnud oma pead ainult kalabega, keda Sahalini jõgedes ja randadel määratumatel hulladel leidunud. Aga kui wõerad inimesed tuliwad, kes karusi ei lastnud enam kalu sõbmas kaita, siis muutunud ka mesikapa ifeloom halvaks ja ta hakanud inimesi wihtama. Kalu on Sahalini randades määratumalt; nad rändawad suurtes, mõne wersta pikkustes parwedes, tungiwad Sahalini jõgedesse, paarjada wersta mere rannast eemale. Siis hakkab pärismaalastel tegu: kalu püitakse wõrkudega, ahingatega, neid loobitakse ifegi kästsi kalbale, koguni karu püiab neid käppadega hulgana kinni. Saare lõunarannal on japanlastel praegugi kalapüüdmise asutused, kus heeringatest — põllurammu tehtakse.

Sahalini saarel oli 1897 aasta rahwalugemise järele 28.113 elanikku, mille hulgas 20.472 meesterahwast. Nuhtluseks saadetud kurjategijaid oli 13,479, seega ligemale pooled kõigist elanikkudest. Nuhtlusealuste hulgas oli kuues wangimajas 4979 (4220 meesterahwast ja 759 naester.) sunnitööliisi, 6934 (6055 meest ja 879 naesterahwast) sunniafunitku, ja 1273 meest ning 293 naest, kes peale sunnitöö aja läbitannatamise saarele elama jäänud. Pärismaalasi — ainosi ja giljakisi — oli kokku üle 4000.

Kurulaew toob Sahalini saarele kaks korda aastas hulga inimesi, keda seltskond endasti välja heitnud — siin on inimesi kõigist rahvustest, kes Wenemaa pinnal elamas, küll mehi, küll naesterahwaid, küll neid, kes todumaal rikkuses elanud, aga weel enam neid, kes todus rasteid aegagi näinud. Seaduse järele peawad kõik sunnitöölised esimesed kaks aastat wangimajas — neid on Sahalini saarel kuus — elama; ainult neile, kellega ühes wabad sugulased tulnud, antakse luba väljaspool wangihoonet asuda. Aga tegelikus elus wabastatakse paljud muudgi nuhtlusealused wangimajas elamisest, nimelt naisterahwad — naesterahwaste wangihooned Sahalinis ei olegi — ja need sunnitöölised, kes misgiti käsitööd oskawad. Meesterahwad, kes erakorterites elawad, saawad kroonu poolt samasuguse toidujao, nagu wangihoonegi asunikud — päewa kohta 3 naela leiba, ligemale poole naela liha wõi teedetud kalu, 15 solomnikku tangu ja ühe kopiku eest mitmesuguseid teediseljandusi — ja käiwad iga päew teiste wangidega ühes koos sunnitööl. Kõik sunnitöölised mees-

terahwad jagu newad kahte liiki: katjutawateks ja paranevateks. Esimesesse liiki seatakse kõik nuhtlusealused kohe peale saarele tulemist ja nad jääwad sellesse 1—8 aastat. Siis seatakse neid paranejate liiki ja kergitatakse nende elu-olu; neile ei aeta enam pead paljaks, neid lubatakse ilma wahisoldatita tööl käia, neil tohib juba raha olla ja antakse muid niisuguseid kergendusi.

Selles osas wiitawad wangid weel ühe kuni kolm aastat — hea ülespidamise mõjul lühendatakse tähtaegagi, — mille järele neid sunniafujate liiki arvatakse. Kõiki wangihooned ehitati ümbritseb kõrge püsttaed, aga wangid on ikka ja ühtelugu wälise ilmaga ühenduses, sest peaaegu kõik sunnitööd tehtakse wäljaspool wangihoonet. Tõtt ütelda, terve Sahalini saar on ju üks suur wangikoda, mis ühtegi müüri ega eraldusaeda ei tarwita.

Wangimaja on mitmeks toaks jagatud, kehet tuba on suur laudi üleslöödud, mis keskelt kõrgem, selle peal magawad wangid, pead waheliti, kõrkuguste närude peal, sest aluskottisi ei ole. Tähtilugu puhkawad wangid päewa jooksul seljas olnud riidetel, mis tööl wiigina käes wõi lumeanges läbi märjaks saanud. Samas ruumis hapnewad ja mädanewad kõrkugused toidujätised, wedelewad leiwakoorikad jne.

Suurema osa päewast on wangid wäljaspool wangikoda

tööd tegemas. Esiolgu, kui Sahalinile alles asunikufusi saatma hakati, oli wangidel palju tööd endale elupaiga muretsemisega — nad pidiwad põlsti metsa laastama, põldusi tegema, soofi kuuwatama, maanteeid ehitama. Selle jaoks kulus hirmus tödwaew: inimesed oliwad töö juures puusadeni wee sees, nõrlesiwad maharaiutud palkide raskuse all ära, suriwad külmatöwe kätte, wõi külmetasiwad põlste metsa nurkadesse. Näid on aga sunnitöölise tegevus kergem — enamasti on majade ehitamine ja parandamine, uulitsate ja teede korrahoidmine ja meredärsetes asutustes ka sadamate ja tammide ehitamine ning korradamine nende hoolet. Kõige raskemaks peetakse puusepa tööd, sest puusepad peawad iga palgi, mis ehituse juures ära kulub, metsas maha rauma, omal jõuul paigale taswina ja hoone seinas sisse seadma. Peale selle on kwiifüte kaewamine ja laewadele kandmine sunnitöölistel ametiks. Due asutuse juures kehet saart on nättuselt suur kwiifüte kaewandus. Kaewanduses töötamine on hirmus raste ja iga aastaga, mis siin tööd tehud,

teenib sunnitöölise 1½ aastat oma nuhtluse ajast taja. Due sütekaewanduses töötawad ka need wangid, kes weel Sahalini saarel suuremat kurja teinud ja selle eest karru külge needitud.

Kui nuhtlusealune aastat 6—10 sunnitööl ära elanud, siis pannakse ta põllutööle — talle juhatakse maatükk kätte ja antakse tihti lugu ka tarwilisemad loomad: lehma,

F. Brangvyn. Kurjategijate laew.

sea, hobuse. Peale selle antakse asunikule laenu wiisil tööriistad ja kõik, mis uue maja ehitamiseks waja on; kowadel saab ta wilja-seemne ja esimeste kase aasta jooksul iga hinge peale kuus natuke üle puuda jahu, 5 naela tangu ja 5 naela soolaliha. Tähtilugu juhtub aga, et uus asunik temale laenuks antud loomad ja seemnewilja nahka paneb, kuigi selle eest nuhtluse saab. Sellele wabandusjeks on aga raste seisuford, millesse asunik sattub. Ta peab karmi looduslega wõitlusesse astuma, aga see wõidlus äwardab tal üle jõu käia: maha külwatud ruttis ei jõua sügiseks walmida, soo ei kuuwa ära, tööline ise saab ükslugu külmatöwe kannatada. Ja jeda kõik peale selle, kui ta wangikoja hoolitsemisega ära harjunud. Sahalinis on juba selle kohane kõnekäend tekkinud, et „sunnitöö ei alga sunnitööl, waid alles sunnitööl lasti saamisel.“

Jääranis raste on asunikul siis, kui ta üffi on, kui tal perenaene puudub. Sahalini asunikute suurem igatus on perenaest saada ja selle igatuse täitmiseks wabastatakse naesed

sunnitööst ja jagatse, muidugi nende enda nõusole-
misega, asunikudele perenaesteks. Perenaese saamise üle on
asunik üli õnnelik ja teised, kes veel ütfinda waewlema peavad,
tunnawad tema üle kadestust. Asunik peab oma perenaest kalliks,
püüab igapidi selle eest hoida, et „perenaene“ ei pahandaks ega
mõne teise juurde ei läheks — seda wõib perenaene kergesti,
nad on ju laulatamata naesed, kuna sunnitöölistel abielusje
heitmise õigus puudub. Sellepärast „õpetab“ Sahalini asunik
oma perenaest palju õrnemalt, kui maisemaa talupoeg. Saha-
lini wabade elanikkude naesed, kuna sunnitöölistel abielusje
seisukorras, kui need naiskurjategijad, kes ringkonnalohu mõistuse
järele sunnitööle saadetud!

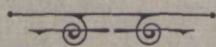
Mees, kes kuus kuni kümme aastat asunituks olnud, wõib
talupoja seisusesse astuda ja Sahalini saarelt lahkuda — temale
on niid asumine terwes Siberis lubatud. Peaaegu kõit, kellel
wähgegi wõimalik on, lahkuvad ka saarelt ja asuwad enamasti
Uksuri wõi Amuri maakondadesse. Talupoja seisusesse astu-
mise luba wõtawad sunni-asunitud kõige suurema põnewusega,
see on neile õnnetipp, kuna ta neile kõit õigused ühehoobiga ta-
gasi annab. Sahalini saarel wiibimist loeb asunik ajutiseks ja
hakkab aeglasti ümberkolimiseks warandust koguma — ta toidab
ennast puruwiletsalt, nälgib koguni, mõtleb, et küll pärast wõib
terwist parandada, kui niid aga nii palju raha koguda saab, et
jõuaks Sahalini lahkuda.

Sellelajase wabaduse tungi mõjul juhtub ka wangist põ-
genemist. Ja miks siis mitte? Wangihoonetes ja tööpaitades
on ülewaatus nõrk, ärapägenemine iseenesest pole suurem asi,
seda enam, et wangitodade walitsus saare sifemistesse osadesse
pögenemist ka kuritööks ei loegi ja õige nõrgalt nuhtleb. Wõ-
niford juhtub, et jooksit hulguvad nädali wõi paari mööda soofi
ja põliseid metsasi ringi, kustutab niimoodi oma „wabaduse
janu“ ja tuleb siis külma ja nälja sunnil jälle wangihoonesse
tagasi. Iga jooksitu eest, keda saareelanikud wõi soldatid kinni
wõtawad, makstakse kolm rubla ja selle peale põhjened haru-
dane walitsuse petmine oma kasu püüdmiseks: salgakene wangist
peab soldatiga nõuu kottu, et see neid tentud paigal „kinni
wõtataks“ ja põgeneb; siis läheb soldat neile järele, toob jooksit-

itud tagasi, saab iga mehe pealt kolm rubla ja jagab saaki wan-
gidega wemalikult.

Palju raskem on sunnitöölistel rannawahtide ribadest mööda
ja üle merelaje peafeda, aga see läheb ka weel õnnets: suur
osa püüab kitsuse kõige kitsamast paigast üle saada, aga mitmed
sõidawad kottu siutud palkidel wõi pärismaalaste wiletsatel lot-
jadel, nõndanimetatud „hingetapjatel“ wersta wiisteiskümmed
mööda merd ära. Tuhanded werstad kõnniwad nad jalgi ära
Siberist läbi, kus nad end metsmarjadega wiletsal wiisil läbi
näljutawad, jõuawad kuni Europa-Wenemaa piirini; seal aga
wõetakse nad kinni, peksetakse neil nahk tümaks ja saadetakse
Sahalini tagasi. Warsti ärtab neis uuesti wabaduse tung ja
nad katkust teist korda õnne. Lugu lõpeb harilikult seega, et
jooksit kuru külge needitakse, wõi et ta külma ehk nälja
mõjul surma leiab.

Sahalinis on iseäraline „sunnitööliste seadus“ maksete,
selle järele määratakse wangidele tubliste ihunuhtlust — witsade
ja kantšikutega. Witsanuhtlust antakse ifegi weikeste süüde eest,
nagu laiskus, kroonuasjade rikkumine, wiina joomine ja muud.
Witsanuhtlust saawad ka wangid, keda kaartimängu kallal taba-
tud, aga see ei mõju: kaardimäng on wangidele nii luusje ja
ja lihasse kaswanud, et üksigi nuhtlus seda wälja ei aja. Kaar-
tisi mängitakse igal pool ja igal wõimalikul puhul, ja kui päris
kaartidest puudus tuleb, siis walmistatakse neid oma käe peal
õige mitmesugusest materjalist — wammuse tiikidest, puufoor-
test ja lehtedest ja koguni saapataldadest. Kantšikunuhtlust ja-
gatakse juba suuremate kurtegede eest, iseäranis rohkest määrata-
kse seda wangidele, kes mitu korda põgenenud. Kõige raske-
mat nuhtlust — ülespoomist määratakse ainult sõjakohtu poolt
kindral-guberneri kinnitusega ja wäga raske kuritööde — nagu
rööwjaljade ajutamise eest. — Wabad asunitud on küll sunni-
tööliste seaduse wõimu alt wabaastatud, aga nuhtlusealused on
saarel nii palju, et teised peaaegu nägemataks jääwad — sun-
nitöölisti ja sunni-asunituksi on siin lihtsa wangidena, on ka ameti-
meestena ja ifegi koolitajatena; neid on nii rohkesti, et ifegi
lapsed seda ära tunnawad ja oma mängudes awaldawad: tihti-
lugu wõib näha, kuidas lapsed „sunnitöölisti“ — jooksituid, wan-
gisti, wangimaja wahtisi jne. — mängiwad.

Iri tartusepärlid. Iri talupojad on endi lap-
selitu meele ja rumaluse poolest laugelst kuulsad. Ingli-
semaal räägitakse nendest samawarki naljatükkisi
nagu meil hiidlastest, kuid õige tihti on need naljad
wäga terawamõttelised pilled, mis irlase nältijatele
koguniste mitte mofka mööda pole.

Kord küsis teegi linnasats Iri talupoja käest, kas
tema hobune ei karta. „Dh ei,“ wastab irlane, „mitte
põrmu! ta on iga õõse ütfipäini pimedas tallis.“

Kord lasi metsawaht merekotta lennupealt surnuks.
Kottas kullus kiirelt maha. Irlane seisis natulene maad
sealt eemal ja ütles metsawahile: „Mis teie endi laen-
gut ilma asjata raistastite?! Kottas oleks niisuguse kowa
kullumise hoobi peale ifegi jurnult maha jäenud.“

Kats irlast lähewad jalgi Londonisse. Tütt maad
linnaft eemal saawad nad teeläijaga kottu ja küsiwad sel-
lelt, kas pealinna weel palju maad olla.

„Kümme wersta!“ wastab küsitaw ja tõttab edasi.
„Kümme wersta,“ kordab üks irlane, „see pole palju:

kumbgi meist läheb weel wiis wersta ja siis olemegi
eesmärgil!“

Irlane jutustab: „Mina nägin Paddit ratsa hobu-
sega teine pool uulitsa ääres sõitwat.“

Mina mõlesin, et sõitja on Paddi ja Paddi mõtles,
et see olen mina, aga kui ma teisele poole uulitsa serwale läk-
sin, siis tuli ilmfile, et sõitja ei tema ega mina polnud.“

Ujumise kott taskus. Üks Hamburgi insener de
Irsa on uue peastewärgi wälja mõtelnud, mis kõi-
gest 7 loodi kaalub. See on õhukesest riidest kott, mis
kottupandult ainult taskuraamatu wõi juure rahakoti
oja ruumi ära tarwitab. Selle sees on iseäraline rohi
peidus. Kui see rohi märjats saab, siis tekitab sellest
määratu hull gaasi, mis kuue puudase koorma kuue
päewa jooksul wee peal hoida suudab.

Piff wangipõli. Üks Siifilia adwokat oli oma
ameti ajal 63 pettust ära teinud. Asi tuli awalitaks
ja kohus mõistis mehe 189 aastaks wangi — iga
pettuse eest 3 aastaks.

Uurmaaker.

Georges Maurevert'i ajaloolist jutustus.

I.

Sewärki inimesekogu lükkas wõerastemaja kuntori klaasukse lahti ja astus sisse. Tulija pool sõjamehelik, pool kelmitas nägu, hall, pahema kõrva peale lükatud wilitübar, mustast siidist kraemantel, teraw lõuahabe ja kurguni kinni pandud tuub tunnistasiwad teda salapolitse'i ametnikuks.

„Kas siin on Menilmontant'i wõerastemaja?“ küsis wõeras asjalisel toonil.

Üks wanuse poole meesterahwas, kes särgi wäl kirjutislauda taga istus ja korternikkude nimekirja soris, tõstis pea üles.

„Jah, härra! Mis teie soovite?“

Wõeras waatas uurimalt tema otja ja päris edasi:

„Kas teie eht oletegi selle wõerastemaja pidaja Jeannot?“

„Jah muidugi, härra!“

„Wäga hea!“

Wõeras andis peremehele enda wolitusklaardi, mille peale ühes ta nimega: „Leonidas Guyolle“ sõnad „Gisquot, politsei ülem“ kirjutatud oliwad. Wõerastemaja pidaja tõusis istmelt üles ja kummardas auupallitult. Politsei ametnik wõttis tema tooli ja istus kaksiti selle peale.

„Teil on endi wõeraste seas praegu üks sakslane, nimega Raundorff“ (ta heitis pilgu enese taskuraamatusse) — „Raundorff... wäga õige. Karl Wilhelm Raundorff.“

„Dn küll, härra!“

„Wäga hea... Kui kaua on ta juba teie juures olnud?“

„Umber neljat nädalat... Ta tuli... oodate, ma waatan kohe oma raamatust järele... tema tuli... 5. jaanikuu päewal 1833... Waadake ise, meil on täna 26. kuupäew...“

„Wäga hea, wäga hea! Mis ametit ta peab!“

„Tema on uurmaaker... Krossenist.“

„Krossen... Kas see ei ole Preisimaal, mis?“... Ta kirjutas paar sõna enese taskuraamatusse. „Mis ta siis ka teeb, see teie lufusepp?“

„Mitte lufusepp, härra! Ma ütlesin ju, et ta uurmaaker on! Waadake, selle kella siin teie seljataga on ta ära parandanud.“

„Wäga hea, wäga hea! Ütelge mulle nüüd, mis teie uurmaaker praegu teeb?“

„Mitte midagi, härra, mitte midagi!... Tema on waene mehikene, kellel peaaegu ilma siigi diget kopitut taskus pole!.. Ühel õhtul, kui kangesti wihma sadas ja ta paludes minu ukse pihta koputas, wõtsin ma ta armu pärast enese juurde... Kaks päewa oli ta juba sõdmata olnud.“

„Kust ta siis tuli?“

„Kes seda teab!... Ütles teine, et olla kolm böd Père Lachaise furnuaial olnud.“

„Surnuaial?... Teie teete wist küll nalja?“

„Oh, koguniste mitte, härra; seda ütles tema ise minule... Ah soo, ma unustasin ära... enne seda oli ta Orleans'is ühes wõerastemajas elanud... mis suguses aga, seda ma ei tea.“

„Mitspäraast ta siis mööda furnuaedasiid hulgub ja kuhugile korterisse ei lähe?“

„Küll on ta ka mõnesgi kohas olnud, aga igalt poolt ikka minema aetud, sest kes tahab inimest ilma ürita majas pidada, ja raha tal maksta ei ole. Ma ütlen teile... ta oli näljast peaaegu lõppemas, kui mina ta enda juurde wõtsin...“

„Aga kas ta teile maksab?“

„Tänini ei ole ta weel kopitutki maksnud... Aga ega ta maksmata jäta... Ta ootab enesele Cahorist kirja.“

„Aha! Ühelt kohtuuriijalt, nimega Albongo, mis?“

„Wäga õige, härra! Teie teate seda?“

Politseinik ajas rinna püsti, paitas enese mofahabet ja lausus iseteadwalt: „Parisi politsei teab kõik, wa kallid... Pange seda tähele!“

„Ta heitis pilgu taskuraamatusse ja pajatas edasi:“

„Aga ega see Raundorff siis alati ometi kella ei paranda!... Külap' ta ikka ka midagi muud teeb!“

„Seda mina küll ei tea!... Tema räägib wäga wähe... Ta läib kõndimas... St. Denis'e kirikus on ta mitu korda käinud. Kord palus ta mind enesele Tuilleriesse*) ja Batufahetsejate tabeli juurde teed juhutada... Cila küsis ta, kus Temple**) on. Ta oli

*) Tuilleries on endine Prantsuse riigivalitsejate loss Pariisis.

**) Temple on endine templi ordu riitlike maja Pariisis; hiljemalt kuningas Ludwig XVI. wangikoda.

üsnä lohtunud, kui mina talle ütlesin, et Templet enam olemasgi pole ja et see feisri läsu peale aastal 1811 maha küti."

Peremehe wiimaste sõnade juures tergitas politseiniit kübarat.

"Ütelge mulle, härra," küsis peremees salaja, "mis tarwis teie seda kõik pärite? Naundorff on päris tubli mees ega ole sugugi seda nägu, et ta kellegile kurja tahaks teha."

"Kiigisaladus!" ümises politseinil lühidelt, saladusliku näoga.

Seannot lohtus. Kiigisaladus? On siis võimalik, et see weikene arg mehikene kuningriigi politseid hirmu sees peab? ... Tema katuse all tahtlane inimene? ... Kuidas võib see võimalik olla! ...

II.

Peremees ei olnud veel aega saanud enese imestust sõnadega ilmutada, kui korraga trepi peal sammude müdin kuuldawale tuli.

"Ma arwan, see on tema lõnd!" sõistas Seannot politseinikule.

Huyolle peitis ennast ruttu nurka wana Normandi tella lasti taha ära.

Üks mees astus tuppa. Tema oli lestmise kaswu ja tugewa kehaga ja käis natukene küürus. Tema wähe kollakad juuksed oliwad juba hallid ja tema otsa lõppenud nägu tunnistas, et mees wiekümne aasta ligidal wõis olla. Suu oli weikene, huuled lihawad, nina kõwer, otsaesine kõrge ja kumer ning silmad weis-hallid.

Tema kandis pleekinud, wana moe järele riideid, mille esialgne karw päite ja paha ilma käes täiesti muutunud oli.

Selgesti orusaadama Saksja rõhuga sõnas tulija wiisakal ja argjel toonil:

"Tere lõunest, härra Seannot ... Kas Cahorist on kirja tulnud?"

"Ei, härra Naundorff, weel mitte!"

Wõeras ohtas.

"Wäga kahju, hea härra Seannot, wäga kahju! ... Seft kui ta minule häid sõnumeid toob, siis on temas ta teie jaoks midagi sees ..."

"Oh, ärge muretsege, sellega pole ju nii suurt ruttu taga," wastas wõerastemaja peremees. "Teie teate ju, härra Naundorff, et ega see tulemata ei jõe. Mis tulemas on, see tuleb ikka ... Ega ma mõni inimese-sõbja ole ..."

"Teie olete hea inimene, Sumal tasugu seda teile, härra Seannot ... Dotame siis weel ... Ah soo, ma tahtsin teid paluda ... Ma oleksin teile wäga tänulik, kui teie mulle teed Versaillesse*) juhataksite ..."

Wõerastemaja peremees lõi imestanult läsu kottu.

"Mis? Müid tahate teie Versaillesse minna? ... Esiteks Saint Denis, siis Temple, Patuhahetsejate kabel, Tuillerie! Mis pagan, kas teie siis niisugustes kohtades aiwa käia tahategi, millel Ludwig XVI. ja tema abikaasa elus kuidagi moodi tähtsus on? Kui asi nii, siis ei ole teie weel ammugi kõigis kohtades käinud! Kui

soowite, siis tahan teile weel ühe koha nimetada ja kui sinna tahate minna, siis ei ole teil tarwis pikka reisu ette wõtta. See koht on Place de la Concorde!"*)

Walulik tundmus peegeldas ennast nende sõnade juures uurmaatri näol. Ta toetas ennast tuhtudes wastu seinale.

"Ma olen seal käinud," wastas ta kõlata healele. "Tänan teid lahtuse eest ..."

Seda üteldes jättis ta lohtetanud peremehe üksi ja ruttas lahtu wälja, otsekui ei jõuaks ta enese walu enam warjata.

"Jmelit inimene!" ümises politseinil, enese peidupaigast wälja astudes. "Kas ülema sõnad tõesti õiged peatšiwad olema?"

"Mis ülem teile ütles?" päris peremees.

"Teie olete liiga uudishimuline, wa kallid! ... Kiigisaladus! Ma ütlesin teile ju!"

Nende sõnadega lahtus Leonidas Huyolle wõerastemajast ja tõttas wõerale järele.

III.

Uurmaater tuli alles teisel päewal tella 5 ajal peale lõunat kodu. Seannot nägi juba eemalt, kuidas ta wõerastemaja poole sammus. Tema oli näost wäga otsa lõppenud ja kurb. Ta ruttas kuntorist lahtu mööda, nagu ei tahaks ta kellegiga kottu puutuda ning ronis trepist üles oma wiletsasse kambriksse, mis peremehe lahtus temale annud oli.

Tund aega hiljem astus ka Seannot, kes rahutumaks jäänud oli, üles, et järele waadata, mis ta üirnik teeb. Parajaste, kui ta ukse pihta koputada tahtis, kuulis ta hoigamist. Ta lütkas ukse lahti. Uurmaater puhkas woodis ja unistas. Mõemus unenägu ei wõinud tal olla, seft häge nuufsumine tungis ta rinnust ja pijarad woolasimad üle ta sisse lastunud ja tolmuga laetud näu.

Kui Seannot alla tuli, leidis ta politseiametniku Huyolle enese kuntoris eest.

"Koh, kas uurmaater kodu tuli?"

"Jah, ta on ülewal oma toas ... magab ..."

"Paganu patujuurikas niisugune! Andis aga järele joošta! ... Onnets on mul weel head jalad! ... Tal ei ole nii paljugi raha, et postwantriga Palais Royali sõita! Olgu ta ka kes ta on, aga politseid sell kombel narrida ometegi ei wõi! Aga kas tema kuulab sellest! Kus seda! Gila wedas ta mind Versaillesse — ja jalgsi! Läbi Bois de Boulogne, üle Mont Valérieni, d' Avrahst ja Fosjes Reposest mööda kuni Versailles lossini! Ja miispärast, ütlege mulle? Et ülewaataja poolt minema kihutatud saada, kes teid kaabakats pidas ... Ja jah, ta on õige armetuma wälimusega, see wa dauphin**)!"

"See wa ... mis?"

"Mitte midagi ... Kiigisaladus!"

IV.

Katskümme aastat hiljemalt suri tubli Seannot'i lehw wõeras Delftis Hollandimaal ära. Tema riis-med kanti suure toreduse maa mulda. Kuningas Wilhelm II. lasi matusest enda adjutanti osa wõtta. Kuus

*) Place de la Concorde on koht, kus Ludwig XVI. pea timula kirwe all langes.

**) Dauphin oli Prantsuse riigi troonipärijate auunimi.

*) Versailles on Prantsuse gubernangu Seine-et-Oise pealinn.

alamohwitseri kandsiwad furnufirsti. Hult förgemaid wäekülemaid ja tuhandade kaupa rahwast saatiwad kadunu põrmu. Hana peale seati lihne mälestustikiwi üles, mille peal muud midagi leida pole kui prantsusekeelne kiri:

Siin hingab

Ludwig XVII.

Charles Ludwig Normandie hertsog.

Prantsuse ja Navarra kuningas.

Sündinud Versailles, 27. paastukuu päewal 1785.

Surnud Delftis, 10. lõikusekuu päewal 1845.

Seda kiwi nägin mina oma filmaga 6. jaanikuu päewal 1895, umbes sada aastat peale dauphini arwatawat surma Templest, Delfti wanal furnuaial, kus ma nurmaater Naundorffi pojaga käisin. See wanakene, kes ametliselt Bourboni printsi Ludwig Charlesi nime kandis, oli kuni enese surmani Prantsuse trooni seaduslik pärija ja peeti teda kuningriigi ihaldajate juures kuuekümmenele kuningale otsetoheseks järeletulijaks. Alles hilja aegu suri ta Saksamaal ära.

Mõtlen su peal.

Mõtlen su peal' nii waihsel tunnil —
Küll päewa a'al küll pimel' ööl;
Ja igawuse sala sunnil —
Ma rändan waimus sinu pool.

Mõtlen su peal', kui tormist aetud —
Dn merele mu elulaew,
Kui elulaewas, pilwist kaetud —
Roormawad mind häda, waew.

Mõtlen su peal', kui haljaid hiisi
Dn ehitamas lillloor,
Kui lõbusamat laulu wiisi —
Dn alustamas linnu foor.

Mõtlen su peal', kui raste rada —
Dn lõpul' jõudnud eluteel;
Ka siis sind tahan mäletada
Ja sinu peale mõelba weel.

M. Ritsniit.

Gustave Moreau. Herkules ja Ierna madu.

„Esperanto“ on keel, millel ülesandeks on loomuliste keelte kõrwal rahwuswaheliseks läbitäimise keeleks saada. „Esperanto“ ei taha loomulikkusi keelest kõrwale tungida, waid asub ainult nende kõrwal. „Esperanto“ on ütlemata kerge ära õppida: grammatika õppimiseks jatkub tunnist ajast küll, tüwi sõnu on paar tuhat, aga keele osawa siseseseade mõjul wõib iga mees ise määratuma arwu uusi tähendusi luua. „Esperanto“ keelt oskawad juba paar miljoni inimest, jelles keeles ilmuvad juba 14 ajalehte, on paarjada raamatut trükitud. „Esperanto“ keele kohta ütleb I r a h w L e o

T o l s t o i muu seas: „Esperantlaste“ plaan on kõige mõistlikum ja muu seas kõige kergemalt korda saada... „Esperanto“ äraõppimine on nii kerge, et ma grammatika ja sõnaraamatu abil jõudsin kahe tunni jooksul ta nii kaugele ära õppida, et wõisin wabalt lugeda ja aru saada... „Esperanto“ keele õppimine ja edendamise on tingimata kristlik töö, mis usku jumaliku walitjuse poole edendab...“

„Esperanto“ keele õpiraamat on J. H. Bahtriku raamatukauplusest (Tallinnas, Kullasepa uul.) saada ja maksab 20 kop.

Krokodili - jäägrite juures Amerikas.

Reisi- ja jahilugu Auest-maailmast.

El Lagarto — sifalituks — nimetawad wanad Hispania asujad seda suurt roomajat elukat, teda nad Lõuna-Louisiana järwehes, jõgedes ja suurtes cypressi*) rabades lugemata hulkades eesti leidawad.

Alligator — nii nimetatakse krokodili seal praegu; see sõna on, nagu kergesti arusaadaw, eespool tähendatud hispaniakeelsest nimest tekkinud. Louisianas on kahte selti alligatorisi olemas; ühed on jämedad ja lühikesed, sileda selja ning weikeste hõberaha suuruste kaheksakandiliste soomustega kaetud; teised on muhtlised ja pahklised veast ja kaelast, selja pealt pragulised ning neid katavad suured näotumad neljanurgelised soomused; seda wiimast selti alligatorid on wõrdlemisi palju pikemad kui esimesed.

Reis wetes wõib alligatorisi näha, mis pliiatsi pikkused on, nimelt poegade munast wäljatulemise ajal, aga ka niisugustest pole puudust, kes üle kahekümne jala pikad. Kõige suurem alligator, teda üleüldse Louisianas on leitud, elas Kontordia ringkonnas ühes weikeses järwes, kus järwe omanik seltus tema maha lasti. Juba mõnda aastat tegi suur elukas ümberkaudsetele elanikkudele hirmu ning käis nende siju ja koeri wargil. Küll püüti teda maha lasta, aga kuulid ei treshwanud hästi ja alligator läks alalise tagatiusamise tõttu nii araks, et ta wiimaks ühtegi inimest enese ligidale ei lastnud. Suure waewaga läks seltusel wiimaks korda looma kange maa pealt maha lasta. Paadimehed tõmbawad eluka kalda ligidale, ja kats eeskil wedawad ta kuiwale.

Elukas oli katiskümmend kats jalga pikk.

*) Cypress (Cupressus) on soojamaa okaspuu, millest häid palka majade ehitamiseks saab; ka cypressi waiu, wilja ja koort tarwitatakse kaunistuseks. Paitades, kus ta kasvab, peetakse cypressi leinapuutiks ning isearanis muhamedlaste juures on moodis cypressidega surnuaedu ehitada.

Nende hiiglasjalikute munad on natukene weitemad kui ane munad ja koore asemel katab neid kollakas walge nahk. Kreolneegrid — nagu endiste lõunapoolsete riikide orjade järeltulijaid nimetatakse — julgewad ainult arwa alligatori pesa ära rikkuda, sest nende seas on arwamine maad wõtnud, et ühe muna sees weikene kellukene on, mille heli peale emaloom pesa juurde tõttab ning enese waenlased kõik ära sööb.

Niisugustes kohtades, kus inimesi asumas pole, sööb alligator iga looma, mis tema wees ujub ehk sellest joob. Inimese lähikonnas on tema juba maiam. Kui ta kord koera liha maitseada on saanud, siis peab ta seda igast teisest toidust paremaks; lugemata hulk jahikoeri on metsades ja soodes endi elu alligatorite hammaste all jätma pidanud.

Ka ormastada krokodilid neegri laste liha, kuna walgete inimeste lapjed nad puutumata jätta. See arwamine on Louisianas juba üleüldiseks saanud, kuigi kindlaid näitusi selle tõenduseks ei ole. See wastu aga on selgeteks tehtud, et neegrid ise alligatori liha suureks maiuseroaks peawad. Nad mitte ainult ei söö seda, waid tarwitawad ka rohuts mõne haiguse wastu.

Uuemal ajal, nii umbes suure Amerika kodanlise sõja lõpetamisest

saadit, on alligatori nahku rohkel wiisil tarwitama hakatud. Kõige rohkem ostetakse neid Prantsufemaal, kus krokodili nahast saapaid, kingi, reifustatsi, käekottisi, püksituppe, rahapungasi ja muid asju walmistatakse.

Selle kõige järelduseks aga on, et igal aastal suur hulk neid elukaid ära tapetakse. Alligatori nahad on Ühisriikide kaubaturul nii tähtsaks müügiasjaks saanud, et nende hindade tarwis New-Orleani linna lehtede turuteatustes alaline koht antud on. Meie ei eksi wiist sugugi, kui tähendame, et praegusel ajal enam kui wiis sada meest Louisianas alligatorite küttimisega elu ülespidamist teeniwad.

Paawst Leo XIII.

Alligatori peale peetakse öösel jahti. Et see jaht pidamine mõnestki tüülist tähelepanemise väärt on, siis ei pane auusad lugejad ehk pahaks, kui seda ühe reisi järgi sõnade järele siin kirjeldada katsume.

Siin kirjeldatav sündmus juhtus Barataria baious, wiisteistkümmend Inglise penikoormat New-Orleanist eemal.

Ma olin raba- ja weelindude peale jahti pidamas ning jäin baiou paremal kaldal ühe weiteise ligu peale ööfets.

Et kuud üleval polnud, kattis warsti pillane pimedus maad. Tõlase merekohin, mis Barataria ranna poolt mulle kõrwu kostis, suurendas weel enam ühtsuse mõju. Njuti segas mere ohkamist suure sinise öökulli kurbliit kisa ehk mõne kala lupsu löömise plaks.

Wiimased sõed tuleasemel olivad kustumas; juba waosiwad mu silmad kinni, kui korraga eemalt püksi pauk kõlas.

„Need on alligatori-jäägrid,“ tähendas paadimees Tom, kui mina pauku kuuldes is-tukile tõusin.

Alligatori-jäägrid — see oli juba uudis. Minu uudishimu ärkas, mina ei pidanud kaua aru, ja mõne minuti pärast juba istusime meie uuesti paadi sees ning libisime waitfelt wagase musta weepinna peal sinna poole, kust pauk kõlanud oli.

Umbes kaks wersta wõisime edasi aerutanud olla, kui korraga tuld nägime, mis õige wee rajal näis olewat.

Tulekuma muutis tihri oma kuju: kord oli ta ratta moodi ümarmargune, nii juur kui täis kuu, kord jälle õhutene ja kitsas otsekui poolkuud ning sagedasti heitis ta enesest pikka walguse juga eemale, mis rändawa tähe saba moodi paistis olewat. Tihri peale kadus tuli täiesti ära, kuid tuli aga kohe jälle nähtawale.

„See on püügilatern,“ tähendas Tom jällegi täitsa rahulifelt.

Siis lasi ta pikaldasit walju kisa kuulda, mis kahtlemata küll niisama kaugele wõis kõlada kui esiteks kuulnud püksi pauk.

„Ma hüian sellepärast, et alligatori-jäägrid siia ei laseks,“ seletas ta.

Hüüet wastati; meie sõitsime weel umbes pool wersta edasi ja jõudsim siis jäägrite paadi juurde; Tom wõttis paadi äärest kinni ja tõmbas meie weiteise sõiduriista selle kõrwale.

Paadis istusiwad kaks meest, kes meie terwitust kreoli-prantsuskeeles lühidelt wastasiwad. Sõiduriista ninas istuja mees kandis laternat pea küljes. Ta oli laterna rihmaga kübara ning kulla taha kinni tõmbanud, nii et paks laternalaas, millest walgus läbi paistis, üle tema näo ulatas. Mõlemad mehed kandiswad rabajäägrite wõi „swamperite“ riideid. Nende kreoli-

prantsus- ja murtud ingliskeel tunnistasiwad, et nemad niifuguste jäägrite seast olivad, kes neis metsades samafugust rändawelu elawad nagu rändajad arablastes kõrbes.

Püüskandja oli päiteise käes pruuniks kõrbenud hall wanamees, keda ta noorem seltsiline Pauliks nimetas; tema oma korda jälle kutsus wiimast Colaniks, mis kreoli lühendus nimest Nikolaz on. Noorem oli õige jutukas, tema nägu ja käed olivad päiteise käes tõmmuks põlenud ning must sassis juuks rippus temal paksudes saltudes tuni filmatulumudeni alla. Hammaste wahel pidas Colan tubatarulli, mida ta nii tihri wahetas, kuidas aerutamise wahetajad lubasiwad.

Mina küsisin meestelt nende ööfise sõidu põhjust järele.

„For kill li caymans — alligatorihi tapame, —“ oli Colani inglise-, prantsus- ja kreoli segateeles antud wastus.

Teise küsimise peale lubati meile lahkelt kättimisest osa wõtta, kuid selle tingimisega, et meie täiesti rahulised oleksime.

Waikimist oli tingimata tarwis, see oli niisama tarwiline kui jahipidamine ööfel. Alalise tagatiusamise mõjul on krokodilid nii arats läinud, et nad inimest nähes ehk tema healt kuuldes päewal eemalt kaugelt juba ära põgenewad.

Mina ronisin ettewaatlikult endi uute sõbrade paati, kuna Tom lootusisse jäi, mis paadi taha kinni seoti.

Pikkamisi, peaaegu tähelepanematalt sõitsime meie edasi. Wesi oli täitja waikne, ainult mõned ühtsitud tähed taewawõlwil paistsiwad jõest wastu. Paadi ninas seisis wana jääger püsti; tema pea külge kinnitatud laternast tungis

pikk walguse juga üle musta weepinna ning seda waadates näis mu meelest öö weel pimedam olewat kui ta oli.

„Kuulake,“ fosistas korraga wanamees.

Mina kuulasin, kuid ei kuulnud muud midagi kui mere kohinat Barataria saare kalda liiwa wastu.

„Cayman est ça — alligator on seal, —“ ümises wana laternamees.

Warsti selle peale kuulsin ma rõhkumist, mis tuusitiwa sea healitsemise moodi kõlas; siis järgnes pikk, tume hoigamine, mida ma kui täiskaswanud alligatori „mõirgumist“ juba tundsin. Colan juhtis paadi sinna poole, kust healitsemine kostis. Latern walgustas heledalt weepinda. Mõirgamine läks ikka waljemaks, siis kadus ta korraga ära. Kohe see järele ilmusiwad weepinnale walgusejoa alla kaks hülgawat täppi, otsekui kaks jaaniusjilest. Täpid olivad umbes kahetja tolli üksteisest eemal ja seisiwad ühe pita musta leha küljes, mis wee all peidus wiibis.

„Oh, hoo!“ hüidis Colan waljusti. „Küll on aga suur elukas!“

H. Sienkiewicz.

Waewalt oli ta need sõnad wälja ütelda suutnud, kui hülgawad tähed ühes mustawa tehaga ära kadusiwad.

Laternamees heitis pahase pilgu süüdlase peale, kes täiesti kohkunud nähti olewat, kirus tasakesti „sacré-é-é — pagan wõtku!“ ja hakkas siis jällegi weepinda silmitsema. Nerud ei liikunud, paati kandis wäikne weewool ühes edasi. Kümme minutit läksiwad mööda, seal tekkisiwad ennemalt nähtud hülgawad täpid teise koha peal uuesti nähtawale. Colan juhtis paadi sinna poole.

„Doucement — taja!“ jostistas Paul.

Kärata libisefime meie edasi, kuni üks täpp ära kadus ja teine üksi nähtawale jäi; see tähendas, et meie külje poolt alligatorile lähenesime. Loomale peab tingimata külje pealt kallale minema, sest et eestpoolt lastud kuul tema soomüsteft tagasi pörfab. Paul tõstis enese pika püksi üles. Läikiw walguse juga tõmbus loomale ning hülgaw täpp tema ketspaigas säras nii heledalt, etse kui oleks elutas küinalt enese pea sees tannud.

Weel kümme meetrit oli paat alligatorist eemal; korraga walgatas püsfiraud walguse käes, siis kõlas pauk. Läikiw täpp weepinnal kadus filmapilgul ja laterna ümarmarguse paistufe sees oli jões wahuwullitefi ning weitefoid weeneelufi näha.

Umbes kolmkümmend sekunti wõis möödaläinud olla, kui üks suur, must kogu weepinnale tõusis, ennaft ümber keeras ja siis oma laia kollakas walge kõhu üles poole ajas. Minut aega oli elukas wagane, ainult natukene liigutades. Siis aga ajas ta kramplikult enese inetumad jalad sirgeteks, hüppas poole tehaga õhtu, langes jälle tagasi ning pekfis sabaga wett nii wägewalt, et hoobid kõwemalt kõlasiwad kui püski paugud.

„Moi tué li — see on walmis“, ütles Paul wäikseft. Tema kaaslane pani uue tubakajunni suitsema ja aerutas edasi, teifi krokodilifi otfima.

Mõne tunni jookful lasiwad jäägrid wiis alligatori maha. Saal jäeti rahulifelt wette wedelema. Paul ütles mulle, et alligatorid efiteks jõe põhja langewad, kuid hommitu eeli jälle wee peale tulewad; tema laagrikohi oli tüft maad alamal pool ranna ääres, ja et pitaldane woolus elutab sealt läbi tooma pidi, siis wõis ta nad ilma suure waewata seal kaldale tõmmata.

Selleks wõks oli jaht mööda ja mina jätfiin jäägritega jumalaga.

Järgmifel hommitul käifime meie Pauli ja Colani nende laagris waatamas. Tapetud krokodilid oliwad kõit juba kaldale tõmmatud ja selfimehed wõtsiwad kõige suurema selfaft nahka kiirelt maha. Meie terwitatus wõeti wastu ja meid kutsuti kohwi jooma. Seda pruuni jooki wõib päewal ja wõfel alligatori-jäägrite laagri tule äärest leida. Lahtife, ainult mõnest latift ja palmi lehtedest tehtud katusega walmistatud kuuri all oli kott soolaga, mida nahkade fiftetegemifeks tarwitatafse ja mõni tüft soolatud krokodili liha. Ka puu otste küljes rippufiwad alligatori lihatafifid. Jäägrid ütlesiwad minule, et nad liha kodu kaafa wõtawad ja seda wähhjade püidmifel talwel tarwitawad, kuid Tom jostistas mulle kõrwa fiftse, et nad ife suurema oja sellest enestef jöögiks ära tarwitawad.

Alligatori peale peetafse ainult palawate suwekuude ajal jahti. Kui ilmad külmemaks lähewad, hakkawad jäägrid anefi ja näppifil lastma ning püiawad ka kalu ja wähta. Rewadel hariwad nad kodu ümberkaudu wiletsal wiifil ka põldu, kuid pea elu ülespidajats jäeb neil ifkagi alligatorete lastmine.

Külap' meid kutsutakse. Raudtee wärsali ees Wenemaal seifab trobitond töblifi.

Korraga kõlifeb kell. Konduktor hüiab:

„Mu härrad! Sfimine kell, Saratowifse, Rostowi, Koslowi.“

„Dnu ae, kas see meile ei olnud? ...“

„Kas ja ei kuulnud, et härrafil kutsuti ... Ega meie mõned härrad ole. Külap' meid ka kutsutakse ...“

Teine kell. Konduktor jällegi:

„Mu härrad! Teine kell, Saratowifse, Rostowi, Koslowi.“

Waatab töblifste poole.

„Kuhu teie sfidate?“

„Meie läheme ka Koslowi poole,“ wastab „onu.“

„Mis teie, kirjud kurabid, fiis weel fiin wahite?! Kafiige wagunifse! Kolmas kell tuleb pea.“

„Kas ma ei ütelnud teile, et meid kutsutakse!“ ütleb „onu“ omastele, kui ta nendega wagunifse ronib.

Kööwli nali. Sell ajal, kui mängubant Homburgis alles täiesti õitfes, sammus tord üks üfifil rändaja teed mööda Frankfurdi poole. Korraga tuleb salt laabataid metfift mehele wastu ja paneb temale tee finni.

„Naha fiia!“ kätatab rööwli te pealik.

„Nahjuks pole mul seda teile anda,“ wastab teekäija.

„Kust teie fiis tulete?“

„Homburgif!“

„Homburgif!“ tordab rööwel kaastundliife näoga, wõtab fiis kübara peaft ja pöörab ennaft selfimeeste poole, sõnadega: „Andke, sõbrad, waelele mehele, kes Homburgifit tuleb, weikene armuand.“

Naljatat ueegrilugu jutustab Baumann enefe „Ahwrita jutudes.“ Seal kirjutab ta „suurest reififift“ Mambost, kuidas see Victoria Nyanza rannal ilmale tuli, mehe eas Zanzibari rändas, seal orjapõlwe fattus, sellest ära põgenes ja kodumaale tagasi leeras, kus ta enese imeliste elujuhtumistega kuulajate seas otfatumat imestust sünnitas. Oma aruldaste juhtumiste tunnifstufeks näitab Mambo kodurahwale wäga imeliftu, kõrget ja hülgawat kübarat, mis koftu läts ja fiis paukudes jälle endife kuju omandas. Wuidugi oli see üks wana toru kübar. Selle kübara oli Mambo — nagu ta ife jutustas — Soolafewee Nyanza laewawäe pealiftult kole suure tublidufe eest faanud ja selle nõidusliife kübara põhja pannud admiral enefe püha pitferi kuldsete tähtedega. See pitfer oli kaua aega küla elaniftudele suureks mõifstufuseks, kuni üks naabriküla miffioni kooli kaswandif ta üles luges. See oli järgmine: „Facon de Paris.“ (Parifil mood.)

Järwe kaldal.

Rahwa elust. Kirjutanud Maaki Weinwald.

Angel ja lahus teistest küla taludest kõrgete mägede wahel ilusa järwe kaldal seisid ükssit talu. Minult waemalist ja kitsast teed mööda, mis loogeldes üle kõrge mäe läis, wõis senna juurde peasebada. Sellepärast elaswad ta selle talu elanikud wälisest ilmast täieste lahus. Minult toonekurg otsis igal kewadel elumaja sammeldanud katukelt oma tuttawa pesa asemel jälle üles.

Ta teadis, et ta siin iga kurja tuule ja tareda tormi eest täieste warjatud oli.

Kui õhtudel hõbedane tuuwalgepeegli selge järwe laened, mil- lede põhjast sinine taewas, tuld- sed tähed ja kaldal kas- warwad puud wastu waatafi- wad, harul- dajel ilul läikima pani, siis walitses seal ümbruskonnas muinasjutulit nõiduw iludus.

Miisugusel õhtul läks elumaja madal uks tasakesti lahti ja ruuge juukseline kähera peaga piigale astus järwe kaldale. Tuimalt ja eluta wiibis tema pill weepinnal, ta ei näidanud sellest nõiduwast iludusest, mis tema ümber walitses, midagi aru saawat ega märkawat.

Kord oli aeg olnud, mil' ta kõil täieliselt tunnud oli. Siis oli tema igatsew pill täis õnnelikt tundmust

üle waitse wee wiibinud ja waljuste tufsuwa südamega lähemale tulewat tasast laulu healt kuulatanud.

Kui laul wiimats waitis ja selle asemel ilusa sirge nooremehe jala astumise all kuiwanud olkatesed ragisesiwad, pani õnnelik tundmus tema rinna tormiliselt laenetama. Wärisewa käega peastis ta weiteise paadi järwe kaldalt lahti, kuhu nad kaheksa sisse istusiwad ja nagu luik libises kerge paat kaldalt kaugemale.

C. Cei. Hoolefus sigifab wargaid.

sed, wärwitud põrmandud ja walgets lubjatud laed oliwad. Lottawatest wilja wäljadest, suurtest lehtpuu metjadest, mis kõil tema omandus olewat.

„Kui waesed oleme meie sinu kõrwal,“ ütles neiu kurwalt. „Meie elumaja on wana. Läwi on nii madal, et iga kord, kui meelde ei tule kumardada, pea ära lööd. Kõdurad männad järwe kaldal on meie ainukesed puud. Põllud on nagu kiwi räht, kus wili

Seal, waitse wee pinnal, kus keegi nende kõnet kuulda ei wõinud, rääkiswad nad teine teisele omast elust, õnnest ja armastusest, tuld- sest tulewi- kust ja iga- weiest truu- dusest.

Tähele- panekult kuuldas neiu pealt, kui noormees talle omast kodust jutustas. Ilu- sast eluma- jast, millel kõrged ul-

waewalijelt kaswab. Sagedaste uhub kewadine wesi wiimse kui seemne tera mäe külgede pealt alla orgu, nii et jälle teist korda külma peab. Ja ütleb aleti, et meie siin küll ialgi paremale järjele ei saa.

„Ja wõiks ju ometi kustlilt mõne parema toha wõtta,“ arwas noormees.

„Jah, mõni kord mõtlen ma ka seda, kuid siis tuleb mul nii lõpmata kahju siit lahkuda, et juba selle peale mõteldes pisarad filmi tulewad. Iga tee rajate, mille peal ma juba kaua olen kõndinud, kitudurad männad, mille all ma lapsena mängisin, järw, lootfit, hoonete sammaldanud katused, kõik on mulle nii wäga armsaks saanud, et ma neid misgiga wahetada ei tahaks.“

„Ja ometi pead ja nad kõik maha jätma,“ rääkis noormees naeratades. „Pea wiin ma sind uude kodusse, kus kõik warsti sinu wastuwõtmiseks walmis saab. . . Siis oled sa minu, igaweste minu.“

„Igaweste sinu,“ kordas neiu tusa talle järele. „Jah ainult sinu pärast wõin ma kõik maha jätta, mis minu südamele nii kallid on. Minult sind armastan ma rohkem kui kodu, kui kedagi muud ilma peal. Ja sina ei unusta mind kunagi ehk sa küll wälises ilmas palju ilusaid ja rikkaid neidusi näed.“

„Sa ilmasüita looduselaps, kuidas wõid sa nii rääkida: Ma ei ole siia maale veel ühtegi naisterahwast tunnud, keda ma ilu ja südame puhtuse poolest sinuga wõrdelda wõiksin. Nende pidubelt põgenen ma ära sinu juure, kes sa mulle kallim oled kui kõik ilma rikkus ja wara. Kui ma sinu puhast südant murraksin, siis ma ei oleks wäärt, et päike weel minu peale paistab. Salgi ei pea sul tarwis olema kahetjeda, et sa mind nii armastad.“

Neiu pea wajus õrnalt nooremehe rinna najale, tema huuled sofistatsiwad waewalt kuuldawalt:

„Oh, kui praegune filmapill igaweste kesta wõiks, sinu sõnad tegiwad mind nii õnnelikuks, ära ülemata õnnelikuks!“

Ülewelt kõrgelt aga waatas kahwatanud kuu kurwalt õnneliste paadis olijate peale, oise kui oleks ta ütelnud:

„Waene neiu! Sa ei mõtlegi selle peale, et armastuse õnn ialgi igaweste ei kesta ja et selle eest liig sagedaste lugemata hulga pisaratega mahtetaks.“

Warsti peale selle oli järweäärsele talusse ligemaht linnast noor ilus neiu, kes talu rahwale sugulane oli, suwe iludust maitsema tulnud. Sellest jaadit tuli nagu uus elu ühtsusele talusse. Iga õhtu kõlas sealtdõemus naer ja hele laulu heal laugele. Sinna neiu oli wähe ajaga majarahwa südamed täieste enesele wõitnud ja peretüüre Eduga tohe südame sõbraks saanud, kuna wiimase peigmees esimestel kokkusaamistel teda nagu kartma näis ja tema kuuldes Eduga midagi rääkida ei julgenud. Iga kord, kui wõera neiu ilujustest filmadest uuriti tema peal peatas, pööris ta häbelikult filmad maha, kartes, et see ehk tema tundmus- test Edu wastu aru wõiks saada.

Kuu walgetel õhtudel ei tulnud ta nüid kunagi enam, selle asemel aga igal pühapäewal. Siis läksiwad nad kolmekesi lootfikuga järwele sõitma, kõndiswad mäe harjadel ja korjasiwad mäe külgedelt maasikaid.

Wõeras neiu kaebas nooremehele alati, et tal siin nii igaw olewat, rääkis nagu pool mööda minnes oma isa rikkusest, ja waidles temaga ilma ja inimeste üle, mida Edu alati waitfekt pealt kuulas. Paadis istudes juhtus enamiste itka nii, et nemad kahetefi kõrwu istusiwad ja Edu sõudjaks jäeti. Kui nemad kõige elawamas jutujamises oliwad, wahtis wiimane itka sügawas mõttes järwe laeneteesse.

Edu salajam soow oli täide läinud, mida ta niikaua igatsehes oli ootanud. Wõeras neiu oli ära läinud. Nüid wõis ta jälle armsamaga üksi olla ja magusaid armastuse sõnu kuulata, mida ta mõni aeg enam ei olnud kuulnud. Kõireste tõttas ta järwe kaldale. Oli laupäewa õhtu. Kuu paistis heledalt. Männa oksjad liikusiwad tajatefi terge tuule käes.

„Niisugusel õhtul ei ole ta kunagi tulemata jäänud. Täna tuleb ta tõeste, ta teab, et ma nüid jälle üksi olen, mõtles neiu õnnelikult.“

Kuid ta ei tulnud täna, ei tulnud kunagi enam. Wõera neiu rikkus ja meelitaw iludus oliwad teda südame puhtust ja endist lubamist unustama sundinud.

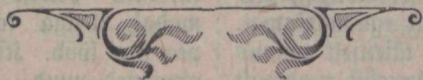
Weel mitu õhtu ootas õnnetu neiu järwe kaldal, aga asjata.

Ta püidis omas mõttes tema tulemata jäämisele wabandawaid põhjusti otsida, kuni wiimaks kallima kihluse sõnum ka tema kõrwu ulatas.

Ta ei nutnud ega kaebanud seda südant purustawat sõnumit kuuldes, tuimalt wahtis ta üksi filmi enese ette liiwa peale, siis tõstis ta häkiste pea ülesse ja hakkas järwe peale waadates heledaste naerma. Tema õrn loomus ei jõudnud seda häkilit walusat lööki wälja kannatada, ta jäi raskesti haigeks ja põdes kaua. Surm, mis talle mitu nädalat nii ligidal oli, lahkus temast wiimaks ometi. Pikka mööda hakkas ta jälle paranema. Ihu poolest sai ta wiimaks täieste terveks, kuid waimu poolest ei ial enam. Ta sai küll aru, mis temaga räägiti, tegi kõik, mis teda kästi sõnalaujumata, kuid tema mälestus ei tulnud enam täieste tagasi.

Kuu walgetel õhtudel, kui teised juba magasiwad, astus ta nagu loomu sunnil lambrist wälja järwe kaldale, nagu ennemalt õnne aegadel, millest juba palju aastaid mööda oli läinud.

Kuu puistas niisama nõiduwat walgust peegli sarnasele järwe pinnale, milles taewa tähed ja puud ennast peegeldasiwad. Olumajal oli alles seesama sammeldanud tatus, mis tal sel ajal hõli olnud, kui kähara peaga neiu õnnelikul naeratusel armsamat oli ootanud, kuid ilujust lootfikust, mis neid nii hellalt järwe laenetele landis, oli ainult mõni üksik pleekinud laua tükite järwe kaldal näha, ja neiu tundmised oliwad nagu puruks kistud fandle keeled, mille peal enam ükski õige wiis ei helise! . . .

Rumänia rahwa kosmise- ja pulmakombed.

Pilguke walahide perekondlisesse elusse.

Rumänia linnad on, kui moodi, kombeid ja wiisijä tõe-paneme, rohkem prantsustatud kui Prantsuse linnad ise. Kõik püüawad seal seltskondlises elus prantslastele igal wiisil järele ahwida. Nii näituseks jäewad wanad ilusad kihluse- ja pulmakombed ning pruugid haritud rahwa juures hooletusesse ja ainult sügawal maal talurahwa seas wõib neid weel näha. Linnades ei tule neid peaaegu kusagil enam ette.

Rumänia rahwariietes tuleb noore tütarlapse ehetest peaaegjalikult salba tähelepanna, mis Türgi tukatidest wõi pärklistest walmistatud on ja mida kaelas kantakse. Poiss, kes tüdrukule kosja läheb, paneb käe ihaldatava kaela ümber, ja wõtab seal juures salba pühuse; kui tüdruk kosjad vastu wõtab, laheb ta kaitsumist wastupanemata sündida, kui aga mitte, siis teeb ta salba kaela ümber lahti, ning see on märgiks, et kosilane „korwi“ sai. On kosjad vastu wõetud, ehk poiss enese kallima pead lillede ja lintidega ehk kui ta õige õrn on, siis laheb ta ka oma „südame kuringa“ ette põlwili ning truuwib talle enese armastust otjata õrnade meelitusõnadega, millest rumäniakeel niisama rikas on nagu hirmjatest wannetest ja sõimusõnadestgi.

Koguni teistigi aga teeb noormees, kellel julgust pole enese armastust tüdrukule suu sisse otsekohe awaldada. Tema palkab omale tubli Cimpoeru (tšimpoehri) wõi torupillipuhuja ja palub seda enese kõige mõjuwamad armastuse-laulud wälja otstida. Kõnde lauludega läheb siis palgatud muusikamees tütarlapse kodu; põhjatu tähtsa näo ja suure eneseteadwusega puhub muusikant pilli täis ja hakkab siis waese poisi armuwalust liigutawaid lugusi lahkutama. Kui osaw laulumees kunagi ei unusta ta seal juures nooremehes eest- ja liiganime ning teateid ta waranduslikest seisustorast laulusse põimida. Lusi on aiwa pealt näha, kuidas Cimpoeru esiteks oma torupilli üirgama paneb ja siis igasuguste näomoonutuste ning weidrate kehaliigutustega enese mängule ja laulule rohkem mõju püüab anda.

Kuigi tüdruk torupillipuhuja vastu lahke on ja seega üles näitab, et kosmine temale meeletu on, ei tohi poiss siiski weel mitte enda ärawalitust ise waatama tulla. Esiteks peab ta kosjalised saatma, kes Cimpoeru'ga mõrsja majasse lähewad.

Pühapäewa riides, üks lillesimp käes, teine rinnas ning kolmas kübara külles, nii astuwad saadikud pruudi perekonna ette, mis jarnastel puhtabel itka terwelt tokku kutsutakse, ja hambamees, osaw torupillipuhuja, hakkab mahedalt:

„Siin, meie esitajade maal, läksime meie jahil peale. Metsas, järwe peal ja aasal ajasime meie metslooma taga, seal juures endid mehilaste meest, lamaste piimast ning lindude munadest toites. Jahil peal ei leidnud meie esiteks muud midagi kui inetumaid kilpnõuasi, kuid wiimaks puutus meile üks kena kaswuga metskits silma; see metskits aga põgenes ära ja tema jäljed juhatastiwad meid siia. Siin peab meie saak warjul olema; ütlege, kas olete teie seda sihwata kaswuga metskitse näinud?“

Peale kõnet laheb Cimpoeru torupilli senitaua hüirgada, kuni tütarlaps ära läinud ja oma tupp kinni pandud on. Siis wastab mõrsja isa ehk ema:

„Teie olete esiteel, amsjad kütid. Säärduist looma pole meie majas olemas, waadake ise, kui ei usu!“

Seal juures tuakse wanaema ette.

„Kas otsite teie seda?“ küsib isa.

Kosjalised raputawad eitamisest peaga. „Wõi seda?“ sõnab perekonna isa edasi, kuna tütarlapse ema kosilaste ette astub.

„See ei ole mitte see ilus metskits, seda meie ottime,“ wastab torupilli mees.

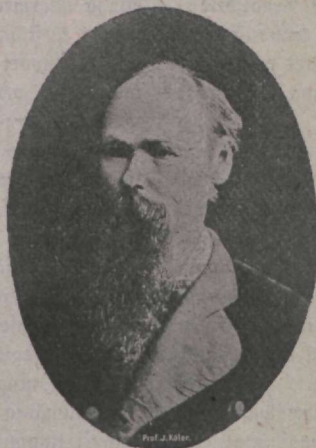
„Kilap' nad wiist siis itka sind otstiwad,“ lausub peremees ja toob räpase ning inetuma talutüdruk nurgast wälja.

„Ei, ei, mitte seda,“ wastawad kosilased kättega weheldes ja nähtawasti jub-

pahajest saades. „Meie metskitse on juutked nagu kuld, filmad nagu kottal, hambad nagu pärlid ja suu punane nagu kirsimari; temal on lõuopera kere, ane rind ja luige kael; ta sõrmed on pehmemad kui waha, ta nägu särawam kui päikene ja kuu. Ütelge nüüd ometi, kuhu teie teda pannud olete!“

Mis parata? Torupill mõirab kui pöörane, ja wiimaks tuakse otstawat lukustatud kambrit wälja. Mandlikult ja häbelikult astub tütarlaps kosilaste ette. Pühaltelt tunnustatakse tema peigmehe tulewajest teisest poolest ja siis keerab ta enda tupp tagasi, kust ta kuni pulmapäewani enam wälja ei tule.

Sellel päewal laheb peigmees enese tulekust mõrsjamajasse

Professor Johann Köler.

pulmasaadituid — colaceri' — teatust wiia. Tädruku sugulased aga ootavad colaceri' juba tee peal, wõtawad nad kinni ja wiivad wangibena pruudi kodu.

„Mis teie, wõerad hulguised, siit meie maja juurest otsite?“ kätatab mõrsja isa.

„Meie tuleme teile sõda kuulutama,“ wastawad colaceri. „Meie ei taha enne puhata, kui meie teie kindluse ära wõtnud oleme.“

Selle aja sees tyleb peigmees ratsa enda sõbradega, kes niisamuti ka kõit hobuste seljas istuwad, talusse ja kohe hakkab sõda peale. Mõrsja sugulased ühel ja peigmehe saatjad teisel pool kargawad endi weikeste wäledate traawlite selga ja asuwad sõja forda; sõda ei ole aga muud midagi kui wõiduajamine; naised ja tädrukud wõtawad kihutamisest aja ning seal juures ei anna nad osawuses poisitele järele ühtegi. Sihil seisab mõrsja kahe auuhinnaga; kõige parem meesratjanik saab kübara külge pita kolmewärwilise paela, kuna kõige wäledamale naisratjutajale mahrama wõi kullaga kaetud ja siidiga tikitud nõotate aupalgaks antakse.

Siis alles, kui wõiduajamine lõppenud, kus enamasti alati peig wõtjaks jääda lastakse, minnakse laulatusele. Altari ette kiriku pörandale on weip lautatud ja waiba alla raha wisatud, nii et pruutpaar kiriklise toimetuse ajal raha otksa seisma peawad. Seega tahetakse noortele inimestele märgata anda, et nemad endi õnne mitte rahast ega warast otsima ei pea, waid rahuliseft perekonna elust; ainult kuldtard, mida mõrsjale (ta linnades weel) juurkapatidesse palmitakse, peab tähendama, et abielus ta waranduseft puudust ei peaks tulema.

Kiriklise toimetuse lõpul paneb popp pärja wõi Cununa noortele abielulistele pähe, kuna üks pulmawõeras pähklaid maha puistab; pähklad on lapsemängu luulemärk ja otsekui wanade roomlaste juures mõrsja koduallari juures Penatibele*) enese mänguasjad ohwerdas, kui ta Hymenele**) truudust wanduda tahtis, nii häwitab ta Daco-romanlaste juures weel tänapäewal mõistukombel enese mänguasjad ära, kuna ta pähalde otja astub.

Selle aja sees, kui noorpaari kirikus laulatatakse, on mõrsja wanemate majas söögilaud walmitis seatud. Wõerad tulewad kirikust ära ja siis algab söömine ning joomine. Pruutpaar seatakse auukohale istuma, kuna sugulased ja wõerad nende kõrwale asetatakse. Muudugi mõistetawalt ei puudu pulmast ka cimpoeru; sagebastei on ta ka pool tosinat mustlase muusikantiifi kaasa toonud ja need teewad gitarrede, torupillide, wiulite ja wiledega muusikat. Igal pillimeeste salgal on ka oma lauljad, kes gitarrega laulule kaasa mängiwad. Steha igate pibi laitmata teatrilises seisuforras hoides ja endi musti kiirgawaid filmi noorpaari peal pidades laulab lautari (muusikandi nimi rumäniakeelses) enese armastuse laulusi, millest aga enamasti ifta juurt asja ei ole; laulu wahale mõirgab torupill, hõiskab wiul ja kaebab wile.

*) Penatid oliwad wanadel roomlastel kodu ja riigi kaitsejumalad.

**) H y m e n (Hymenaios), wanadel greeklastel pulmajumal ka pulmalaul.

Kui kõit söömist lõpetanud on, minnakse tantfima; enne seda aga jagatakse pulma kingitused wälja. See on ka tõesti üks jagamine, sest mitte ainult pruutpaar ei wõta kingitusi wastu, waid ka iga pidust osawõtja saab mõrsja ja peiu käest weikeste asja pulmapäewa mälestuseks.

Õues on muru tantju tarwis lagedats tehtud, ja pulmalised lähewad — lautari, eesotksas — sinna. Ühe ette aga, mille kaudu toast wälja astutakse, on suur weega täidetud pott pandud; poti kõrwal seisab tükk meega wõitunud leiba. Tugewa jalahoobiga lööb mõrsja poti ümber, nii et selle siju kaugele wälja woolab: nii palju kui weepisaraid maad niisutab, nii palju aastaid saada õnnelik abielu kestma ja nii palju lapsi ning lapjelapsi saada Jumal noorepaarile andma. Aga mis tähendab meega wõitunud leib? Zhuleiwa muretsemine on raske; sellepärast peawad mees ja naine truuwilt ning hoolsalt koos tööd tegema ja kofkuhoidma, ja nagu pulma ajal mõrsja ja peigmees meeleiba üksteisega jagawad, nii tahawad nemad ka tulewikus ifka nii hästi rõemus kui kurbuses, töös ja puhkuses kofkuhoida.

Jalateerutamine kestab kuni õhtuni; see tuletab wanade roomlaste tantju Hora' meelde. Tantfijad, meeste- ja naisterahwad, astuwad suurde ringi, panewad käed üksteisele õlade peale ja liigutawad siis endid aruldase ühe toonilise, kuid ärarääkimata kirglike tantsumuusika järele kord paremale, kord paremale poole, kuna eestantfijad, kui neid selle nimega nimetada wõib, teatud wahaeagade järele mõne armastuse laulu sõnu ette ütlewad, mille wiimseid riimisi kõit tantfijad waljuste jalgu maha pörutades kordawad.

Wäsinult ja tüdinult keerab seltskond wiimaks tuppä tagasi, ja siis pannakse mõrsja jällegi, nagu kord kihluse ajalgi, oma tuppä kinni. Noormees hakkab aga enese naist taga nõudma. Seal asuwad mõrsja sugulased, kirwed ja mõged käes, wa ühe ette ja noormees on sunnitud kingitusega oma teistpoolt kurbade watide käest lahti ostma. Õue wärawas seisab wanter juba walmitis, mis noort naist ta mehe majasse peab wiima. Sestra wõi kaasawata, on juba wantri peale pandud; mõrsja tõstetakse wantrisse ja pannakse tema kõrwale ema ning ämm istuma.

Peigmees enese sõbradega kargab jälle hobuste selga ja siis sõidab woor minema. Piitjad plaksuwad, püstolid pauguwad ja rõemutisa saadab pulmalisi kuni peiu kodu. Aga ka seal weel tahetakse noorelt naisemehelt ta kihloluud ära wõtta; uuesti asuwad mõrsja sugulased ühe ette, mille taha noor naisukene ennaft ära peitis nng peig on sunnitud kaasjad ära rõõwima, nagu roomlased kord Sabintia naisterahwaid rõõwisiwad; wägiwaldselt tungib ta tuppä, tõstab naise käe peale ja kannab ta jüles õue, ning siis wast ei wõi keegi enam naist temalt ärawõtta.

Rumänia talupoegade komme nõuab, et üksigi tütarlaps mingil kingimisel senikaua enese pead rätiku ega looriga katta ei tohi kuni ta kihlatud pole. Suwel käiwad talutädrukud palja peaga ja talwel kannawad nad samasuguseid wikkübaraid nagu mehedgi; naisti on kerge nende loori wõi rätiku järele ära tunda, mis nad endi naiseliku oleku märgiks kannawad.

Peale eespool kirjelbatud pruukide on Rumänia pulmades ka teisi wiisigi weel tarwitusel, kuid need on sarnased, et nende unustusesse jäämine otse soowitaw oleks.

A m m.

Kriiputanud elu järele J. Mändmets.

Märgoja mõisa metsaisand Mihkel Tiit oli alles teist aastat naesemees. Lasta ja tüll teist pole ju iseenejst mitte väga pikk aeg, aga selleks on ta pikk küll, et abielu rahwas selle jooksul wõiwad liksteist tunda oppida. Niipalju kui Tiit ta mööbalainud päewade peale tagasi waatas, ei näinud ta ainukestgi pilwe tükkidest endi abielu taewas. Mis üks mõtles, seda teine mõistis ja kui üks rõemustas, ei jäenud ta teine kurwaks.

Kui Mihkel mööda metsi hulkus ja siis wäsinult kammu otsa istus, libisesiwad ta mõtted koju Marie juurde ja talle tuliwad esimesed ajad meelde. Ta teadis, kuidas ta teda oli armastama hakanud, kohe algusest, sest talle süda oles siis niisuguse rõemsa loomuse ja elawate pillude ees külmaks jäenud, aga siis oli ta ta Mariele meeldinud. Pärastgi, ehk nad seda lihtsat lugu mõlemad väga hästi teadsiwad, kõnelesiwad nad tihti peale sest esimesest koku juhtumiseft ja naerisiwad siis ja kinnitasiwad jälle, et nad üksksteist armastawad.

Just kui oles nende

John Thiele. „Näe, mis minul on!“

wahel seda wannet hädasti tarmis olnud!

Ja kui Marie ema juhtus wahesti nende poole tulema, lätsiwad lapsed lahtistel kätel talle wastu. Wanainimene silmitses neid ja naeratas ja siis oliwad kõik rõemjad.

Niiwiisi elades aasta nagu kadus käest.

Marie wanemate elus sündisiwad muudatused. Esialt halwati isa kergesti ära ja kui kurbtuseft ja haletsemisest sugulaste seas selle üle lõppenud oliwad, tuli ränigem halwatusse löök. Ja see oli juba nii ränk, et sugulased waatamas käies, rääkisiwad nad nüüd haige ja ta omaste wastu mis tahes, mõtlesiwad: „Si temast tule enam midagi... teistele ristiks... wõtaks teda Sumal“...

Ja nii see ta läks.

Oli wanamees mulla alla pandud, pani ilus Marie omad käded õrnalt mehele kaela ümber ja waatas mehele otsa ja ütles:

„Kuule, Miska, mis ja arwad, kas wõtame ema siia?“

Mihkel mõtles.

„Kaua ta nüüd üksi on,“ rääkis naene. „Et ta waata weikese Karli järele ja — wana inimene nüüd...“

Mihkel teadis seda

ifegi. Kuid midagi nagu oleks tal südames selle vastu olnud. Tal oli praegu see ja armas pesakene, aga nüüd — nüüd nagu oleks keegi võeras sinna püüdnud pugeda.

Kui Mihkel naesele otja waatas, kadus see aru saamata oled, ta naeratas ja ütles:

„Mis minul siis selle vastu on, et su ema tuleb.“
Ja selles asjas oliwad nad ka ütfnõuus.

Wanainimene kolis laste juurde. Tal oli wäga heameel ja lastel oli ka heameel ja wanainimene unustas pea oma leinamise.

Üsmalt oli ta nagu võeras, hoidis ennast eemale, aga wäimees ja tütar palusiwad mõlemad, et ta nagu kodus oleks.

Oma laste seas, kuis see ka teifiti oleks sündinudgi.

Metsa ülema amet on alati metsas käia, metsawah-tiwe tegewust hoolega walwata, suuremaid raiumisi ise juhtida — üleüldse on ta tegewuse piirkond kodust wäljas. Nõnda on siis niisugune mees sellele ametile paras, kes loodust armastab ja seal juures veel tubli kätt on. Metsawaht läheb niisama wähe püsita kodust wälja, kui karjapois ilma leiwa kotita. Ja kui ta siis koju tuleb ja wäsinud on ja ta kõht hirmus tühjaks on jäänud, siis saab ta alles aru ja kordab itka seda rahwa tarka sõna: „Arwem näed, armsam oled.“

Nii oli ka siin. Harilikult tuli Mihkel hilja õhtul koju, sest Märgojal oliwad suured metsad, andsiwad palju tööd ja nendes kaswas igasugu metsloomi, mis Mihkli aja alati ära wiitfiwad.

Nõnda oli terve aasta mööda läinud ja tükk teisest ka, aga nüüd oli lugu ometi teift moodi.

Mihkel tuli hilja koju, aga naist ei näinud ta kuzgil. Ta wiiwitas meelega, aga näitis, et ta wast hommituni wõits õues kõheleada, keegi ei tule teda otsima.

Enne ei pannud Mihkel tähelegi, et naene talle wastu ruttas, aga nüüd pani ta seda wäga tähele, üsna wihafelt tähele, et teda näha polnud.

Kümme korda wõttis Mihkel nõuks sisse astuda, aga niisama mitu korda wiiwitas ta jälle seda nõu täide saatmast.

Ta nagu oleks midagi ootanud, kuid ta ise ei teadnud, mida ta ootis, ehk mis peale ta wihane oli.

Koer istus peremehe ees; waatas wahelt ufte poole, wahelt jälle imetlema pilguga oma peremehele otja.

Marie tuli ufteft õue ja metsaülem tegi, nagu tuleks ta praegu koju.

„Kuidas ja täna nõnda kaua metsas olid,“ küfis noorif.

„Kas sa mind siis koju ootafid?“

„Mis sa seda küfid! Iga minut jooksin ufte peale waatama... Süda löi juba üsna kartlikuks — kui aga midagi õnnetust ei juhtunud.“

Mihkil oli halb tundmine, sest ta teadis, et ta ilus naesekene talle nüüd suud= filmad täis waletas. Ta otfis parast wastust, muidugi niisugust, mis naesele pidi teada andma, et ta waleft aru saadakse ja kui ta arwas, et sarnase wastuse ka leidnudgi on, kolis tuast:

„Marie — Marie!“

„Mamma kutsub,“ ütles naene ja lipsas ufte wahltagasi tupp.

Mihkel astus pikkamisi, raskelt kojast läbi, ette-

tuppa. Kuna all istus ta naene emaga ja mõlemaid nähti tubliste kõnelewat.

Mõlemad naesterahwad waatasiwad imestades tõfise mehe peale. Külap' noorik oleks mõnda sõna otfinud, aga mehe liig tõfine nagu surus kõif tagasi; suigutas ifegi naeste jutuwamise.

Päewal oli õues wähe tihedat wihma sadanud, nii et riided selle läbi raskets saiwad.

Mihkel riputas kollase tuue nagi otja.

„See tuub on märg,“ ütles Marie, „sa wõitfid ta kõõli sooja seina peale rippuma panna.“

Halba selles ütclufes midagi polnud, palju rohkem oleks sealt, kes tahtnud, hoolitsemist märgata, aga Mihkel polnud naese ütclufega sugugi rahul. Ta teadis, et naene ilmafgi sellega tegemist ei tee, kuhu ta riided peab panema ja see meeldis talle. Täna aga tahtis ta wististe emale näidata, et siin majas kõif ta näpunäite järele keerab, et tal peab iga asja kohta filmad ees ja taga olema. Ja see mehikene seal, niipea kui ta wäljast koju tuleb, langeb ta hoole ja rawitsemise alla.

Kui polnud ifeenejefst nõnda — naene otfis omale töö wälja.

Mees ei teinud naese käfjust wäljagi ja riputas tuue nagi otja.

„No, ega täna nõnda palju ka ei sadanud, et tuub sellest tilguts. Tuli muidu na peenifefst... päris udu...“

See laufe pidi nüüd armulikult mehele luba andma kuube sinna rippuma panna.

Mees sai sest aru, aga tal polnud sinna peale esmalt midagi ütelda. Pidi ta naese ütclust oma waiufimifega kinnitama. Pealegi polnud praegu paras aeg waitida, sest ämm oleks taft ju wäga hästi aru saanud, sest waitjal inimesel peab wiha wõi misgi muu raskus sūdames olema, mis sõna ei lafe üle huulte tulla.

Mihkel keerab ringi naeste poole, naeratas ja ütles:

„Kallikene, kas sa siis täna juhtufid õues olema, et seda nägid.“ Külap' mamma sulle sellest rääkis.“

See oli nüüd küll nalja toonil ööldud, aga et Mihkel aineti naese otja wahtis, punastas see ja pööras waate maha.

Wõis aru saada, et see ütclus ta sūdames oma jagu mõju awaldas.

„Sina, armas Jumal,“ hüidis Marie käfi kokku liies. „Sa küfid, kas ma täna õues käifin. Sa heldefene, saan ma siis siin õige prouat mängida — su piufifese palga otfas. Pead hommitust õhtuni alati wäljas olema. Muidu me' jo olekfime ammuigi nalga ja halasti jäänud...“

Wäga kena — kõif naesterahwa kohused, aga Mihkel teadis, kuidas Marie nende kohuste peale waatas. Jah, ta oli omal ajal seda wõrt kerglane olnud, et ta naesele muretsemise majapidamifef otje ärakeelas.

Kga unustanud polnud ta midagi — nagu näha, wõis ta terve registri majapidamifef arude üle wäga ladufafsti ette lugeda. Igaüks, kes juhtus sarnast kõnet kuulma, pidi seda ilma wastuwaidlemata tõeks pidama. Niisugune julge — selge toon...

Warsti jõudis jõõgi aeg kätte. Kui Mihkel jõõgilauale lähenes, istus ämm juba seal ääres ja waatas rahulikult pilguga tütre ja jälle wäimehe peale.

Nagu piinlik oli enne jõoma, midagi nagu oleks püüdnud. Viimaks mõttis Mihkel omale ette ja hakkas jõoma. Amma pill väimehe peal muutis nüüd kurvaks ja ta ütles:

„Teie, armjad lapsed, ei loe ühtegi jõoma alla.“ Siis pööras ta ennast rohkem Marie poole ja rääkis edasi: „Sa olid wiie aastane, kui juba jõoma alla hakkasid lugema. Meil ei alatud jõomist kordagi ilma palweta.“

„Noh, lapse palwe nüüd,“ ütles Mihkel, „wõi ta nüüd südames söögile jätku palub.“

„Sa ei räägi ilufasti,“ ütles ämm kassipõrnusega, „aga et sa, Marie, siis hoiu kodust moodi alal!“

Aga Mihkel polnud kogu abienu ajal kuulnud, et ta Marie loeks ega polnud ta huuldelt wiifi kuulda olnud.

„Mis sa seal loed, kui sest ei hoolita,“ ütles naene pöigeldes ja pakkus emale üht teist taldrikut

„See on tõsi,“ ütles mees, „sa sest ei hooli — pole ma sind kuulnud ka ilmašgi lugemat.“

Ema waatas tõsiselt tütre peale ja ütles siis noomivalt: „Kuidas, Marie, sa olid kodus ju alati raamatu kallal!“

„Ma oleksin nüidgi olewat, aga — kus ma seda aega jaan. Siin ta on — kii aastas waewalt paar korda kirikus! Kuhu sa siit peased — ma ütlen ela kui wangis — just kui wangis.“

See pidi küll ema südame haledaks tegema.

Aga asi iseenesest polnud nõnda — wangistusest polnud juttu, kiriku minemine jäi alati hiljaks jäämise pärast fakti ja muud sarnast.

Mihkel sai sedawõrt wihaseks, et ta midagi ei lausunud, waid nohisedes edasi sõi.

Talle tuli meelde, et ta wälimus praegusel kujul wäga hästi naese sõnade tõsidust kinnitab, aga ta ei jaanud ennast muuta.

Kogu jõomise aja walitses lauas rufutud, kofku litjutud olel. Tütar pakkus emale tublisti toitu, kuna ema suurema hulga tagasi tõrjus ja wähekeste ettewaatlikult — nagu kartlikult maitstes.

Nõnda kestis see jõomaeg ja nõnda läks pärast alataja.

Marie nagu oleks oma mehe eest kõrwale hoidnud. Endine usaldus oli kadunud ja nende kõned käiswad wastamisi. Ja mis weel juurde tuli?

Enne polnud Mihkel Marie juures kangekaelsust, turtajat olekut märganud, aga nüüd avaldas noorik seda tihti. Ta näitis awalikult, wõi arwas mees seda wähemalt naese wiisidest nägema, et tal ilma meheta nüüd hästi lõbus on elada. Ja Mihkel hakkas millegi aru saama. Igakord, kui ema ja tütar kahekesi koos istusiwad, oliwad nad elawas jutus ja millest nad siis rääkisiwad? Kõlpa' nad ostasiwad mõlemad, kumbgi omal wiisil, endiseid rõemu päiwi taga leinata.

„Ja kas ma siis olen niisugune?“ pihtis Mihkel ennost, ja leidis, ennast läbi katjudes, et ta wast wäga hea naesemees oli olnud. Ta oli hooletu kärner olnud ja nüüd oli naese südame peenral mehe armastuse, selle magusasti lõhnawa lille kõrwale weel mitmed umbrohud lohkama lõõnud ja nad wõtsiwad tubliste jõudu.

Tee, mis tahtes, seal nad kaswawad ja neil oli hoolitseja, kes neid piisi-tasa üle walas. Seda tegi ämm, sest ta hooli all kaswasiwad nad jõudlasti.

Mihkel mõitles, mis moodi endistele teedele tagasi saada, aga seal pistis üks weike lisamõte nagu iseenesest nina teiste hulka: „Katsu, kuidas sa ämmašt lahki saad.“

Ja ilma tülita oleks see mististe wõimata.

Aga juhtub ju ka seda, et waen rahu majasse toob.

Muheldud nõuandja. Preisi kuningale Friedrich Suurele andis keegi walitsuse ametnik kord nõuu, riigi tubakawabritu tööliliste päewapalgost, mis kaheksa krossi suur oli, ühte neljandikku maha wõtta. Kuningas kuulas asja järele ja jõudis otsusele, et töölilised suuremalt osalt wanad, teenistuses wigaseks jäänud soldatid oliwad, selle töö mitte kerge polnud ja et nad ennem palga lisandust kui maha wõimist wäärt oliwad. See peale kirjutas Friedrich nõuandjale järgmise kirja: „Tänan Teid, härra nõunik, hea soowi ja kofkuhoidlilise nõuu eest, kuid seda täita, ei ole mul praegu wõimalik. Meed waesed inimesed näewad praegu juba suurt wiletjust ja nüidsete kallide aegadega nende palka wähenemata hakata, oleks täielik ülekojus. Siisgi aga ei taha ma Teie head soowi puhta ilma tarwitamata jätta, ja wõtan Teilt tuhat riigitaaldrilt aastas palka maha, selle tingimisega, et Teie aasta pärast mulle teatate, kas see palga wähenemine Teie perepidamisele kasu wõi kahju on toonud. Esimesel korral tahan ma Teie palka, mis muidugi liiga suur on, neljatuhande riigitaaldrilt pealt poole peale alandada ja kui Teie seega rahul olete, Teie isamaalst ja kofkuhoidlikku meelt kiita, ja ka teistega,

kes samasuguse asja pärast minu juurde tulewad, seda sama teha. Potsdamis, 29. juunil 1786. Friedrich.“

Tubli wastus. Suur Inglise riigimees Fox oli noorespõlmes sunnitud kõitide enda naabrite juures isikliselt wolitusluba paluma, kui ta tahtis, et teda Alamkotta rahwasaadikute walitaks. Enda ümberrändamisel tuli ta ka ühe mõisaomaniku juurde, kes ligidalt ja kaugel kurja ring ropu mehena tuntud oli. Kui kandidaat enese palwe ette oli kannud, wõttis mõisaomanik tiki kõit ja pakkus seda palujale, sõnadega: „See kõis siin on hull kelmisi juba ilma waewast ära peastnud, pooge teie ennast ka temaga üles!“ — „Armas sõber!“ wastas Fox ruttu. „Säherdusest kallist asjast, mis teie perekonnas nii tähtist osa mänginud, ei taha ma teid mitte ilma jätta!“ Kas mõisnik Foxi sarnase wastuse peale weel walis, on ajaluos teatamata jäetud.

Rah kurbtuse põhjus. D n u: „Mis sa nutad, Maanu?“ — R a a n u: „Mull oliwad leetrid ja see pärast olin ma neli nädalat koolist ära!“ — D n u: „Ära nuta ühtegi. Ega leetrid enam tule.“ — R a a n u: „Sellepärast ma nutangi! Nüüd pean jälle kooli minema!“

Sluteel.

A. Reinwald'i õpetusõhne.

Noor inimene, kes sa alles elu ja rahwa ringidesse astud, ütle mulle, mis sa pärastpoolest elus püüad lätte saada ja mis on sinu kõige suuremad soovid? Kuule, kas ma seda ei tea ja pane tähele, kuidas mina sinu soovidest mõtlen!

Sa tahad „targa kaks“ saada.

Pane teravaste elu ja inimesi tähele; mis teiste juures mõistlik, auus ja hea, seda wali enesele, mis paha, kuri ja ekslik, seda põlga ja lõueta enese juurest eemale. Käi targa ja auusa mees- tega ümber, loe hoolega õpetlikka raamatuid ja paremaid ajalehti, õpi kõigest, aga ära hakka wara teisi targemaid õpetama, ela targa meeste ja tõe õpetuse järele, püüa seda suure hoolega omaks teha, ja sinust saab elus tark inimene.

Sa tahad „rikkaks“ saada.

Tee auusal wiisil suure hoolega tööd, ära looda kunagi teiste inimeste ega hea õnne peale, ära püüa teiste warandust wargel wiisil, ületõhtuga ehk õiguse nimel enese poole kiskuda, ega tergel, kawalal wiisil rikkaks saada. Mis sa õigel wiisil ja wawaga kogunud oled, seda hoiu oma käes kõwaste kinni, ära pilla seda tergel meelele ära ja ära mõtle kunagi: kopit ja rubla ei tä-

henda see kord mulle midagi, kõwaste peus, kui sa teda

waid pigista kopikut enne käest kaduda lasjed. Pea meeles, et kopituteft kaswawad rublad ja rubladest sajad ja tuhandad; kes kopikut ei korja, see rublat ei saa. Pööra silmad kindla meelega kõrwale tühiste iluaskjade ja ebewa uhtuse pealt, mõtle, et mehine mees enam on kui halbim hilibud, mida sa mõne aja pärast pühkime hunitule pead wiskama nagu narud, aga ometi kui kallist kulda. Ära hakka mitte weiksel wiisil joowastawaid jooki maitsema, ojakestest kaswab jõgi, jõgedest saab järw, sinust saab joodit, kes kunagi ei ole rikkaks saanud. Kui sa nõnda kopitaid korjad ja weel kindlamine kinni hoiad, siis saab sinust ilmas jõukas ehk rikkas mees.

Sa tahad „hea kaks“ saada.

Walitse oma himude ja tujude, walitse oma wihase südamete üle ja anna pahanduses ja jonnis kõikidele järele. Kätematsumise ajemele wali kannatus — anna järele! Ole wanemate ja iga inimese wastu auupakkliit, mine sellest waitolemises mööda, kes sind pillab, mõtle, et tema rumal on, kes

Surnuaid kewadel.

ei tea, mis ta teeb. Ole kaastundlik nende wastu, kes suure õnnetuse ja häda sisse on sattunud ja anna

waesele sandile, mis sa wõid. Kui sa nõnda teed, siis saab sinust hea inimene.

Sa tahad „kuulsaks“ saada.

Tõsine kuulsus ei tule mitte ilma tegudeta, ja suured teud tarwitawad suuremaid waimu andisi. On neid sinule milleski asjas jagatud, siis hakka selle põllu peal kõige suurema hoole ja kindla meelega tööle.

Ära arwa mitte, et sa mõne katse töö wõi kiidusõna läbi kohe kuulsaks saad ja teistele wõid õpetusi jagama hakata. Tuhande karme hobusega kihutati kuulsuse järele, aga tasasem sõitja saab jeda kätte. Kuulsus mees ütles kord: „Ma lasen oma kirjatööd kümme aastat kapis seista, enne kui teistele lugeda annan.“ Tulew aeg wõib sulle alles sinu puudusi ja wigadusi näidata ja sina saad siis isi oma endise tarkuse täiendada, ehk koguni hukka mõistma. Sellepärast tee palju, paranda jälle ja tee uueste, tee pikkamisi ja tunne siis oma tööd. Tahad sina ruttu kuulsaks saada ja kõrgeks kasvada, siis oled sina nagu kitajoni puu, mis ühe ööga kasvab ja jälle kuivab. Walekuulsus on nagu wale-peatate, mis sinule auu ajemele häbi wõib tuua. Õpi ja õpi jälle enese ja teiste töödest, aga ära

hakka kohe teiste töösid arvustama, sest arvustaja sõidab tihti surnud hobuse seljas, tema enese tarkuse ja täiuse sees ei ole wähest muud midagi kui suur täiuse, aga ometi lapselik rumaluse „mina.“ On sinul waimu andi, teed hoolega ja alandlikult tööd, saadab midagi suuremat ja täiemat elus korda, siis saab sinust ühe ehk teise töö põllu peal kuulsus mees.

Sa tahad oma elu päiwi „õnnelikult“ lõpetada. Tõsist õnne ei ole maailmas olemas, kõige õnnelikum oled ja omas wäikeses kodus ja armastajate keskes. Selle kättesaamiseks walmista sina juba terve elu aeg ette. Pane oma kopitub musta päewade jäulks noores põlwes paigale, kasvata omad lapsed kindla meelega tarkadeks ja wagadeks inimesteks, kes wanemaib auustawad, Jumalat kardawad ja ligimesi armastawad. Saada oma elupäewad kasimuses ja kainuses mööda ja muretse enesele ja oma perekonnale paras pesapait. Teed sina nõnda, siis saawad sinu wiimised elupäewad õnnelikud olema.

Noor inimene! Kui sa neid nõuandmisi kuulda wõtad, siis on mitu komistuse kiwi sinu elutee pealt kõrvald weeretatud.

Widu peal.

Hilgab saal ja tuled läit'wad,
Muusik mängib kõlawalt, —
Hõljub tants ja naeratustel
Jookseb jutt nii elawalt.

Meie Jaanil üle palge
Liigub tume pilweke; —
Mitmed küsiwad seal kohkel:
Mis on juhtun'd Jaanile?

Jaan see ütfi istub nurgas,
Seisab waitfelt, kurwalt seal;
Ei ta kuula, ei ta waata
Lõburikka elu peal.

Aga wiimaks saadi aru,
Et on tema Leenike
Lainud ära teise kaendla —
Ära Tõistre Jürile ...

Aga wiimaks Jaan saab teiseks,
Eht küll paled kahwatud, —
Tõuseb nurgast — wõtab neiud
Ja siis tantsib nii kui hull ...

J. A. Feldmann.

„Beerud.“ Suhime siin lugijate tähelepanekut ühe raamatu peale, mis igal digel isamaalasel kui ka meie Eesti hea algupäralise kirjanduse sõbral puuduma ei peaks. See raamat on „Beerud“ I. pundar. Väljaannud A. Bibliik. Hind 25 kop.

Raamat on toredasti kokku seatud ja käib mõnufate lugemise-tükkide, piltide rohke ja selguse, paberi ja trüki poolest igast senini ilmunud raamatust kaugel üle. Raamatu sisu on rahwalik ja rahwa tundmiste omane, kristlik, kombelik, õpetlik, põnew ja lõbus. Igauks, kellel rahwa haridus ning meie parem kirjandus armas, ärge jätku jeda raamatut ostmata.

Tema sisu, mis ainult algupäraline, on lühidalt järgmine: Meie Eesti kõige parema luuletaja Abo Reinwalbi pilt, käsitiri ja elulugu. Pilt ja käsitiri on iseäralise lehe peale trükitud. Sisse juhatusel laul. Emakeel. Wana weskli. Pea parandus. Esi-mene samm. Soome süda. Lastepidu. Mäe, mis minul on! Tõe otsija. Elumõistatus. uks maja. Meil. Kuritöö. Kellepärast? Mis nad tahawad? Lapse surm. Kewade lääes. Surnuaid. Ära kurda! Ära unusta! Tädi parandus. Kurjus ja selle pall. Dhtu. Igatsus.

Äjalehtede poolt on see raamat väga lahkelt wastu-

wõtet ja soovitamist leidnud. Siin avaldame lugejale näituseks mõned kohad kriitikatest:

„*Uus Aeg*“ (nr. 119, 12. oktoobril 1902) kirjutab: „... Peergude eesmärgiks näib wististe olewat: walguft näidata mõnesse rahwaelu pimedamasse urlasse, kuhu parandust waja on. Seda ülesannet täidab raamat hästi, sest A. Reinwalbi „Peaparasus“, D. Groszschmidti „Kelle pärast?“, J. Mändmetja „Lastepidu“ ja A. Kiwi „Kuritööd“ on väga kohased. Ka Mändmetja „Tädi parandus“ ei ole halb. Peale muude piltide ehk „Peergufid“ lauliku A. Reinwalbi näopilt, mis esimesele leheküljele on paigutatud... „Peergufid“ wõib julgeste igale algupäralise kirjanuse sõbrale soowitada.“

„*Walgus*“ (nr. 43, 29. oktoobril 1902) kirjutab: „... Raamat on ilusa paberi peal ja ilutrüüis, kenade piltide ja mõnufate ning rahwalikkude juttude ja lauludega täidetud. Laulitud A. Reinwald, kelle elulugu raamatus on ja mõned teised, kelle seas õpetaja Eisen, on raamatusse oma kirjatööfid saatnud. Mändmetja, Kiwi ja teiste jutud rikastawad raamatu sifu. Raamat on iseäranis noorerahwale kingituseks kohane...“

„*Mesilane*“ (nr. 11, november 1902) kirjutab: „... Raamatut kaunistab ja ülendab meie lauluisa A. Reinwalbi pilt, kelle elulugu kohe ette otsa on mahutatud. Argu kellegile laul „Soome süda“ filmade wahel jäagu. Raamatu kohta ei wõi muud ütelda, kui et teda rohkesti ostetama peats...“

„*Sakala*“ (nr. 45, 5. novembril 1902) kirjutab:

„... Raamat on ilusal, filedal kollasel paberil trükitud, trükk on selge ja ilus, sifu igatepidi niisugune, nagu seda selginud film ja uuem aeg nõuawad ning soowiwad. Käes olew anne pakub meile A. Reinwalbi, J. Mändmetja, B. Fr. Kiwi, M. J. Eiseni, A. Kiwi, D. Groszschmidti, M. Riitsniku ja J. P. Sõgeli tööfid — juttudes ja lauludes. Tööd on maitserikkalt wälja walitud, mille wastu keegi nuriseda ei wõi. Raamatut ehivad kenad pildid, mis väga puhtad ja ilusad on... pole ma farnaseid pilti enne näinud meie Eesti ilu kirjanuses.“

Siimene anne on nii hea, et seda igale ühele parema kirjanuse sõbrale julgesti soowitada wõime; ta on seda wäärt, et igamees, kellele Eesti kirjanuse edendamine kallis on, omandaks. Raamatu wäljaandja ei ole kulu peale waatanud, waid on meile igapidi paremat püüdnud pakkuda — saagu tema siis ostjate poolt oma kulu ja waewa wilja maitsta!“

„*Saarlane*“ (nr. 45, 12. novembril 1902) kirjutab: „... Siis on ilusad laulud, jutud ja hästi korraldatud pildid. Lugeja leiab sealt toitu waimule ja ilu filmale. Raamat on peale seda heal paberil puhalt ja ilusate tähtedega trükitud.“

Selle kasulise ja tuumaka raamatu hind on koguni odaw, kõigest 25 kop. Raamatut müüwad: wäljaandja, raamatukauplused ja ümberrändajad raamatukaupmehed.

Wäljaandja adres: A. Bibliit, Wana Kalamaja uul., Brocki maja nr. 11, l. 4, Tallinnas.

Siir tera-salwes.

Tõine jutustus elust. Kirjutanud J. P. Sõggel.

See oli Jaanipäewal, peale lõunat, kui Roosalme Rein wantrit määris, rehafid ja muid riistu korraldas, luistikufid ihus ja ise seal juures nii kibedaste talitas, just nagu oleks Martwa woori peale minek, wõi Riia reis ees oodata. Perenaene Madli kohendas kambriks jälle leiwakoti kallal, kuhu nädala moon kuue inimese tarwis sisse pakiti; muidugi nõnda palju, et mitte puudus ei tohtinud tulla. Ka perenaene talitas ufinaste ja nagu näha, ei saanud ta kordagi end toetada, et pisut ka oleks wõinud pühapäewa peale mõelda.

Oli perenaene oma tööga walmis saanud, siis ruttas ta õue Reinu juurde, et weel mõne tähtsa asja kohta koftu rääkida, sest oma peast ei tahtnud ta midagi ära teha, waid oli igal ajal walmis peremehe otjust kuulma.

„Koh, kuidas sellega jääb siis?“ algas perenaene.

„Mis asjaga?“ küsis Rein lühidelt, kes naese sõnadesst aru ei saanud.

„Nagu rääkisime — meelega ikka,“ tähendas Madli.

„Kas sul see siis weel walmis pandud ei ole?“
„Mitte küll weel, aga ma saan sellega õige pea toime. Kana ja kutt? Ei tea, kas sellest peats saama; wahest on wähe ja ei panda walitseja poolt juuremat tähele,“ kõneles Madli.

„Kana ja kutt? Ma arwan ka, et see on tõeste wäheste poole,“ kiinnitas Rein.

„Wõi lisaksin mõne muna weel juurde?“

„Kui neid on, parem oleks siis küll. Wõime ju ise mõned korrad kergemalt olla, aga jätame jaksad ilma, ega me' siis ka elada ei saa, sest kes kehwa hända muu kergitab kui kehwa ise. Ei jõua meie jaksatele enam anda, noh, siis on pill lõhki ja see on siis selge, et meile suured rohutükid kätte jagatakse, kust pead ega saba wälja ei paista. Niida siis! Aga, kui tööga weel rahul oldaks, siis wõits ka weel elada, kuid ühed sõimamised ja wandumised kolawad alati kõrwu, ning ahwardused weel, kus lubatakse piitsaga majast wälja peksa, kui jaksste tahtmist ei saa,“ selendas Rein.

„Jah, wõi meil enestel midagi teha on, peame jaksste

pilli järele ifka tantfima. Olgu küll, et talupoja ülespidamine ainult peost suhu ulatab, aga kes seda usub, muud kui anna aga, mis ial juhtub olema. Ma olen küll sagedaste nutnud ja filmast suhu lastnud, aga mis seegi arvitab; abi ei ole ju kufagilt loota, kas palu nii palju kui ial tahad," tähendas Madli ja pühkis põlle nurgaga filmi.

"Nii see küll on. Talupoeg on küll nire poolest prii, aga ometi jäeb ta fakste orjats edasi."

"See on õige jah, kes talupojast hoolib, muud kui orja Jumala muudu, kuid palgast ega rahulolemisest ei kuule juttugi. Ühed nurinad ifka ja alati, et talupoeg midagi ei mõista ja pealegi selle wee wäärtki ei olewat, mida leiwa feest leida. Nii räägivad fakfad sagedaste," kõneles Madli ja ruttas selle peale usfinaste kambriise oma tallituse juurde, kuna Rein wäljas sõna lausumata edasi kohendas ja arendas. —

Pea oli kōit kauniste korras ja woor weeres

Roojalme talu õue wärawast wälja L. mõisa poole, kuhu ligi kuus wersta arwati olewat. Rein mõtles õhtul heina-tükki wälja wõtta, et siis õõseks heinamaale afuda ja sellepärast ta ruttas, et warem mõisa jõuda. Mõisas silus Rein korra weel habet, wõttis weikefe korwi kae

otja ja astus kergelt kõndides, nagu midagi kartes, walitseja kõõgi uksest sisse. Mida temal just senna asja oli, ei wõi teada, aga teenrid teadfiwad isekestis kõneleda, et Reinul olla fakste prae hais ninasse läinud.

Kui Rein pärast walitseja kirjutuse tuppä läks, oli wiimane tiireste töös heina-tükki korraldamise juures. Peale teretuse ulatas walitseja üle laua oma küinarnuki tulijale wastu, millele Rein siis mitu korda järgi möõda suud andis ja kaeaga möõda külge tõmbas.

"Noh, mis sinul asja on, wana Rein?" küsis walitseja karedaste.

"Tulin nüid — pai härra — heinamaa tükki wälja wõtma, et muidu homme jälle ajawitmist ei oleks. Palun siis, pai härra, nõnda lahke olla ja koht mulle ära juhutada," palus Rein alandlikult.

"Ei saa! fina juh, wõi pühapäewal heinamaa

tükki küfima. Kafi wälja!" hüibis walitseja karedaste, nagu see tema juures alati wiisiks oli. Aga enne, kui Rein weel wahele paluda ehk wälja põgeneda oleks saanud, ilmus walitseja abikaasa tua uksele ja rääkis mõned tundmata keeles sõnad, millest Rein aru ei saanud.

"Hm, hm!" tegi walitseja kōhe selle järele. "Hm, hm! fina saad heinamaa tüki Piitsa-mäe alt nr. 3. Kas saad aru: Piitsa-mäe alt Were-lohu poole lugeba nr. 3 tulba wahe."

"Jah, pai walitseja-härra, saan aru küll. Tänan wäga, tänan wäga!"

"No jah, kui aru saad, siis kafi nüid minema ja ära wahi enam fakste filmi," ümises walitseja Reinule järele, kui see uksest wälja ruttamas oli.

Iga aasta enne seda oliwad teised heinalised wäga

imestanud, kuidas Roojalme Reinu heina loos ifka nõnda juhtus, et tema kerged tükid sai, ja kui teised rasede tallal pidiwad pead higistama, siis oli Rein alati tõendanud, et ükski wanter ilma määrmata ei jookse. Kuna see sõna enne teistele mõistatuses oli, oliwad nad nüid nõnda tafa-pissi, ääri-

Jaroslav Vesin. Kerjus-mustlased.

weeri möõda kuulda saanud, et Rein olla walitsejale tänawu kute, kana ja kalkümmend muna wiinud ja see alitkæ antud meelega olla wantrile parajaks määraks olnud.

Nii läks küll nüid, aga tuli uus aastaja uus heina aeg ja see idi uued muudatused külasse. Nüid oli igal ühel asja walitseja kõõgi laudu kirjutuse tuppä astuda ja kes kõige rohkem jõudis tuua, selle wanter määrati ainult, kuna teised kiwisel teel kisendades wana wiisi pidiwad edasi läima. Walitseja õerus aga rõemu pärast kaja ja oli õnnelik, ject tema nifu õites filma nähtawalt. Ta oli nüid kui hiir tera-salwes.

Aega möõda oliwad need jutud ka mõisa härra enese kõrwu ulatanud, kuid härra ei uskunud seda kunnagi, et nii auus mees, nagu tema walitseja oli, seda oleks wõinud teha, et ta teiste naha peal püüdis lingu lasta. Kui wiimaks jutud nii kaugele läksiwad, et sel-

lest iga laps jutustada teadis, kuidas sea kintsub ja lamba küljed walitseja lõõgi uksest sisse marssisivad, siis hakkas mõisa härra seda asja ligemalt uurima ja jõudis pea otsusele, et ülekohtus kunagi kotis ei seisa, seotagu küll koti juud kui kõwaste. Sarnane teguviis oli mõisa härra nii ära wihasanud, et ta kohe, keset suwe, walitsejale Jürripäewa kuulutas. Walitseja pani kolid kofku ja pühkis suure häbiga siit maalt wälja — Rheini äärde elama.

* * *

See mõjus. Järeltulejale walitsejale oli mõisa härra kindlaste ära keelanud, et ilma maksuta kellegi käest ei tohtinud midagi wastu wõtta ja kui ta seda pidi julgema teha, siis oleks tal kohe olnud Jürripäew oodata. — Uue walitseja ajast teadsivad mõisa teenijad taludes rääkida, et karjamaal roht sugupärast paremaks muutnud ja endised maiusroad, nagu silgud, sool-wesi ja jahukört koguni aru lordadel weel näha olnud, kuna see enne iga päewane tuttav teha kinnitus oli olnud.

Üle maailma kuulus Eesti rammumees Georg Lurich.

Güsti tagasi autud. Preisi kuningas Friedrich Suur pidas tohter Sorranist, kes Prantsuse kuulsa kirjaniku Voltairega hea sõber oli, palju lugu, kuid armastas õpetatud meest tihti pilgata.

Rord küsis ta tohtrilt:

„Ütelge mulle, Sorran, palju teie juba inimesi ära tapnud olete?“

Tohter ei mõtelnud kaua ja wastas kohe:

„Palju, muidugi, kuid jütsigi mitte nii palju ja nii suure kuulsusega kui teie, kuninglik majesteet.“

Õdaji jõudnud. Kuulus advokat Lachaud nimetadi lord kohtu poolt ühele mõrtsukale kaitsejaks. Ta wõtab pattumise wastu ja lähleb, nagu lord ja kohus, enese kaitsealust waatama. Waewalt on see advokaati silmanud, kui ta tajaft imestuse hüidu kuulda lasleb.

„Ja jah,“ hüiab kurjategija, „mina ei efji, Teie see oletegi — minu esimene kaitseja, kui ma kahetümne aasta eest esimest lorda kohtu all seifin.“

„Wäga õige,“ wastab Lachaud, „ja teie olite minu esimene kaitsealune; mina olin esimest lorda kohtu ees teie weikese warguse-asjaga.“

„Mina kah,“ seletas mõrtsukas ja lisas siis heameelega juurde:

„Di, oi, doktori härra, meie oleme endi ametis mõlemad kaunis kaugele jõudnud!“

Atlanta Citys, Põhja-Amerika Ühisriikides, oli üks naene üht lugu ufulistest küsimuste üle pead murdnud ja selle mõjul nõrgameelsaks jäänud. Nõrgameelsuse tuju mõjul pidas ta 68 tundi üksijärgi jultust, siis nõrkas ta ära, langes maha ja suri. Ta oli enese furnuts kõnelemud.

Piltide seletused.

Roheline mets.

(Waata weerg 3—4).

Kui kuldne, ilus kowade
On roheline metsake,
Kus kirjud lilled kat'wad maad
Ja L'hte's linnu kolinad!
Seal õnnist rahu tunned ja
Kui ema rüpes lapjena.

Ado Reinwald.

(Waata weerg 5—6.)

Kas on Gestic inimest, kes Ado Reinwaldi wõi tema töösi ei tunneta? Julgesti wõime wastata: „Ei ole!“ Sult tema laulusi on rahwale nii omaseks saanud, et neid nagu rahwalaulusi suust suhu edasi kantakse, ilma et nende päris looja nime tuntaks. Mine Wirusse wõi Wiljandimaale, Wõrusse wõi Lääne randa, igal pool kuulsed ja lugusi lauletawat, mille aja meie pilt näitab. Waatame siin selle tähtsa rahwalauliku eluloo peale lühidelt: Ado Reinwald sündis Wiljandimaal Luusna wallas 25. talwekuu päewal 1847. Kooli haridust on ta wäga wähe saanud, aga agara edasipüüdmise ning suurte waimuandide najal jõudis ta warsti nii kaugele, et kirjanduses tegewalt wälja astuda wõis. Lühitese aja jooksul wõitis ta kõigi oma aja tähtsamate meeste tähelepanetu enda poole. Dr. Kreuzwald, Soome kuulus luuletaja prohwektor Dr. Ahlgvist, Gesti kuulsam kunstnik prohwektor Köler, Koidula, prohwektor Dr. Weste, Kunder, C. R. Jakobson ja teised olivad tema sõbrad. Kõigist Reinwaldi lauludest lehwib lugejale juur tundmuserikkus nagu kewadene tuuleleht wastu. Tema laul tungib sügawale südamesse ja sunnib inimest kõiki neid tundmusi kaaja elama, mis lauliku rinda siis paifutasiwad, kui ta neid paberi peale kirjutas. — Praegu elab Ado Reinwald Tartumaal Kopta wallas. Wiimase ajal on ta ennaft kätt kirjatoõle pühendanud. Tema pikem elulugu ja mitmed tema töödest on raamatus „Peerud“ esimene pundar ära trükiind.

Õnnelise sammu.

(Waata weerg 13—14.)

Tähtjas filmapiik lapse elus on, kui ta esimese sammu astub. Õnnelik on laps ise juba seal juures, kui meie nimeist „õnnelik“ lapse tohtu tarwitada tohime;

weel suuremat õnne tunneb ema. Suure õrnusega toetab ema last esimese katse juures; truu frants, kellega poisike muidugi mõista neljal jalal ümber roomanud, waatab kõrvalt suure imestusega, mis tuju mängufelitsijal sisse läinud...

Sunnitööle!

(Waata weerg 17—18.)

Raste on kodumaalt lahkuda; rufuw raste on see wabalgi mehel, kes parema teadmise järele lähed omale uut kodu otsima; mis peab siis weel waene wang tundma, teda nuhtlusele wiidatse, kes teab, et uues elupaigas teda ainult wiletsus ja piinad ootamas. Seda kurbtuse, kahjatuse tundmusest püüab kunstnik meie pildil kujutada: raudus noormees pildi eelärel wahib nii kurwalt, nii leinawalt koduranna ja sadama poole, kust weel laewad kätte paistawad; ta wahib nii, nagu oleks kallima — kas wana ematse, hella detese, wõi kaunima mõrsjakese maha jätnud! Ta on noor ja tugew, wõib loota, et kodumaale tagasi jõuab, aga mis ta siis weel eest leiab — kõik on laiali kadunud! Kurbtusest põhjust küll! Laewa lael, sisemisesse ruumi wiirwa usse kõrwal istuwad mitu wanatset — mure ja kurwastus, wõib olla, kartus ja hirm tundmata tulewiku eest on neid nii raskelt rufunud, et nad ei suuda enam piistigi seista, peaaegu meeletuine paistab neil nägudelt... Ja just nagu wastolu terawamats tujutamiseks toob kunstnik meile ette weel tublid rahulikud meremehed, kes toduft eemal olemisega harjunud, hoolimata wahisoldatid ja ägedalt seleldaja laewafapteni...

Siin kurjategijate laew —
Neil' osaks saab kord rist ja waew —
Kui kurja külwab inime!
Siis järele jääb needmine!

Herkuless ja Lerna madu.

(Waata weerg 25—26.)

Wana Greeka muinasjutt kõneleb meile, muiste olnud juures Lerna jões, Greekamaal, hirmus madu ajumas, kes kõiki elusid hingelisi ära häwitas. Paljud wägi-mehed olivad juba katjunud seda metkalist surmata, aga ifka läks see nurja ja nad langestwad ise maole ohwrits — sest iga maharaiutud pea asemel kaswas maole kaks uut. Siis tuli greeklaste jumala — Zeus'e poeg Herkuless oma õnne katsuma.

Ta tarwitas kawalust: nii pea kui ühe pea maha raiunud, põletas ta haawa tulife puunuiaga ära ja nii ei saanud uued pead kaswada. Meie pilt näitab noort kangelast, kui ta parajasti mao juurde jõudmas; madu ajab pealimise teha kõrgele, nagu igatselt ta rahurikkujat häwitada. Umberringi furnutehad, kaljud, mets...

Herkuless, Greeka wägimees,
Siin wõitleb Lerna mao ees:
Kui mao pea ta maha lööb,
Uus pea kaswab, neelab, sööb!
Nii delus, kurjus, rahwa pead
Siin kaswawad kui mao pead,
Et siiski wõi me' tohtuda,
Waid peame wahwasti wõitlema.

Paawst Leo XIII.

(Waata weerg 27—28.)

Dige nimega Gioacchino Pecci, on püha-
isade trooni peal juba 264. walitseja. Ta on 2. paastu k. p. 1810 aastal Carpinetos, Agnani lähedal Italias sündinud, ja tõmbas juba waralut oma juurte andide ja kange tahtmise jõuu läbi tähelepanemist oma peale. Ta aetus waimulikusse seisu-
sesse ja jõudis peagi kõrgetele auuastmetele: 1843 aastal oli ta paawsti wolinituks Brüsselis, 1846 aastal nimetati ta Perugia peapiiskopiks ja 1853 kardinaliks. Paawstiks waliti ta 20. kuuina k. p. 1878 aastal. Wana 93 aastane raut pidustas kais-
olewal aastal paawsti ameti 25 aastast jubelit. Ta on politilla ilmas wäga tegew mees, ja tõstis paawsti walituse jälle kõrgemale järjele, kui see tema eelkäijate puhul olnud. Ta on dige rahuarmaastaja, aga see ei teela teda jugugi mõnes asjas paindumata kangekaelne olemast. Omas koduses elus on paawst Leo XIII. wäga forrapidaja ja lihtsuse armastaja.

Henryk Sienkiewicz

(Waata weerg 29—30.)

on Poola rahwal praegusel ajal peaaegu kõige kuulsam romani-kirjanik. Ta on 1845 aastal Warshawis sündinud, sai kaunis hea hariduse ja käis peale seda palju reijimas. Suurema aja oma tööjõust on ta oma kodumaa ajaloo uurimisele pühendanud, seal kõrwal on tal ta mõni jutustus muinasajast (Quo vadis? — Kuhu ja lähed?) ja wähemad kirjeldused olemist, ta Amerika elust. Kjalooliste juttude hulgast peetakse tal kõige tähtsamaks kolmikromani: „Upu-

tus", „Tule ja möegaga" ja „Pan Wolo-
diewski". Romanis „Tule ja möegaga"
kirjeldab Sientkewicz ta meie kodumaa käe-
käitu, sel ajajärgul, kui poolakad ja roots-
lased tema pärast wõitlewad. Romanis
„Krestonoszi" — „Möegawennad" kirjel-
datakse Poola kuningate jöda Sassa möega-
wendade ordu wastu. See jutustus äratas
poolakate rahwuslist iseteadwust suuresti,
ja ärritas preislaste, kelle wastu ta sihitud,
nii kangele wihale, et need Sientkewiczile
ära keelasiwad, jalga Preisi pinnale tuua.
— Ka Eesti lugejatele pole Sientkewicz
tundmata: meil ilmuwad ajalehes „Uus
Aeg" jutud „Quo Vadis" (pealtkirja all
„Kahe ilma wahel") ja „Uputus." Mõle-
mad leidwad nii lahtet wastuwõtmist, et
nad pärast poole raamatuna wälja anti.
Jutustust „Tule ja möegaga" on meie
kolm lehte wälja kuulutanud, mõni weel
mitu korda, aga kahjuts on see tähtis
töö seni ilmunuta jäänud.

Hooletus sigitab wargaid.

(Waata weerg 33—34.)

Palawad päitese kired on wiinamarjad
walmis küpjetanud ja nad ätlemata iluats
tõmmuks wärwinud. Niid need kobarad
seal ripuwad ja panewad iga möödamini
seal meel jooksma. Aga wee jooksmine ei
too weel marja kobarat puu otsast kätte ja
kõrge müri on aial ümber, nii et sinu silk
küll näha wõib, kuid suuga ja maitseda ei
saa. Wärawa waht tõnnib ringi ja waas-
tab, et warandus, mis ta hoole alla üsti,
ta terve ja puutumata seisaks.

Asi on nõnda kõige paremas korras.

Kuid sellegi pärast on asjal kõige wähe-
malt paar otja.

Soe päite, palaw tuuleõht heljub ja
päite müri ääres päris põletab. Wärawa
waht on hiline ja uimane. Inimesi ei
ole hingegei teel näha, ainult tuulispäif
keerutab siin ja seal teedel tolmusambaid üles.
Midagi pole näha, mis siin praegu nii
truuwi walwamist nõuats.

Ja wärawa waht läheb aia sisse oma
putkasse. Maitses seal esmalt mõne mah-
lase marja ära ja uinub siis magama.

Seda aega oliwad weikejed poisid wõru-
kaelad annugi oodanud. Mitu korda oli-
wad nad igatvedes kobaraid silmitsenud,
aga nii kaua kui aia waht seal wiibis, ei
tohtinud kobarate peale dieti mõteldagi.
Kuid nad ei tüdinenud. Yga päew pida-
siwad nad wahti, kas selle tigeada wana-
mehe eest kord mahti jaoks. Sagarus, jul-
gus ja suur piif ritto, mille ots lõhki oli
ja mille päris nimi näpits on, ei puudu-
nud neil.

Kuttu asuwad mehikejed jaagi kallale.
Kõik on üli-nõus, sest neil mees-
tel lahingu sõna: „Ühendus teeb tugewaks"
wee sees. Dawasti lõwad nad näpitsa
wiinamarja wäänedesse ja niid aina sajab
mahlaseid maitsewaid marju. Kobaratena
kufuwad nad poisikeste kätte. Müri
ääres on peagi terve kobarate ja lehtede
lade maas. Poisid algataksiwad heamee-
lega ja kui rõemu sunnitusel naer tükub
wahel waljuts minema, siis jookses kõige
ettewaatlikum ja filmab hoolega, mis wana
aiawaht ta wõtab teha.

Aga see on pea õige tagasi lastnud ja

tukub magustasi. Õffel peab ta walwama,
et wargad aeda ei tungi.

Niid on alt poolt, nii kaugele kui nä-
pitsaga ulatas, marjad maha peksetud ja
ära murtud, aga älewal punab neid weel.
Aga siin on ta nõu leitud ja pilbi pealt
näeb iga mees, kuidas poisikejed neid sealt
kätte saawad. Mõned panewad juba jooksu,
aga mitmed püüawad ifta weel ja weel.
On ju saagi aeg.

Aga poisid, kas see pole nõnda: Waras-
tatud saak maitses küll suus hea, aga pä-
rast toob ta kibedaid tagajärgesi. Muidugi
läheb ka teie lugu nõnda, oodake aga kui
wana waht älesse ärtab ja teie nurjatut
tegu näeb.

Pill tuleb pika ilu järele.

Miawahile aga ätlemine:

Jätad ise uffe lahti,
Siis on warastel ka mahti
Wõtta omal wiinamarju,
Pärast põgeneda warju;
Nõnda wiats tihti raha —
Hooletus on ifta paha!

Prohwektor Johann Köler.

(Waata weerg 37—38.)

Sõber, kui sa Tallinnasse tuled ehk kes
ja juba Tallinnas elad, ära unusta Kaarli
kirikusse minemast, kus ja midagi näha saad,
mida ja wist küll eluag ära ei unusta ja
mille näha saamest ja enesele otse õnneks
wõid pibada. See tähtis asi on prohwektor
Johann Köleri, meie Eesti kõige suurema
maalitunstinu teatud altaripilt, mis Kristust
kujutab, kuma Ta ütles: „Tulge kõik minu
juurde" j. n. e. Auutartus wõtab igast ühest
wõitu, kes seda suurt tunstööd näeb, üht-
lasi aga ta auutartus tema meistri ja tegija
wastu. Selle pilbi meister sündis 24. kuu-
kuu päewal 1826 Wiljandimaal, Wastsemõisa
wallas. Tema wanemad oliwad tehwad,
kuid auusad inimesed. 9 aasta wanuses
pandi tulewane prohwektor tiisleri juurde
poisiks. Siljemalt saatis wend ta Wiljan-
disse alg- ja sealt kreiskooli õppima. See
järele oli Köler Wastsemõisa walitsejal
abiliseks ning sealt astus ta Wõnnu linna
maalbermeisteri Faberi juurde õpilaseks.
Kuu aasta pärast sai ta maaltri selliks.
Weel ühe aasta jäi Köler peale selliks fra-
misi Wõnnu linna, siis aga müis ta oma
asjadest nii palju ära, et reisiraha tarwi-
lise summa kofku sai ning sõitis Peterburki.
Suure waewaga peasis ta kunstide fuurkooli
ja weel suurema waewaga oli õppimine
seal ühendatud: waesus tegi pinni. Wi-
imaks ometi lõpetas ta fuurkooli ja pealegi
kõige hilgawamalt wiifil, kuld aurahaga.
Sest ajast peale oli tema kuulsus põhjen-
datud. Keisrid laimwad endid temast maa-
lida ja tähtsamad selleaegsed, kirjanikud ja
kunstnikud otstiwad tema jõbrust. Aja-
jooksul on ta hull piltisi maalitud ning
need on kõik nii fuures lugupidamises, et
nende eest suuri summajäi paputakse,
kui neid aga omanitud müitjwad. — Oma
rahwa käekäigust on Köler ifta kõige soo-
jemal ja südamlisemal wiisil oja wõtnud.
Ta on tõesti seda nime ära teeninud, mis
temale antakse „Iha Köler". Ühtegi eestlast,
oli see kui ritas wõi waene, kuulus ehk
igapäewane, kes aga tema juurest juhatus

wõi abi otstis, ei liikunud ta külmast enesest
eemale, waid attas igahilte, kuigi ta ta
ise seal juures mõnigi kord wiletsust kan-
natas. Nii kaua kui Eesti rahwas elab,
ei kau Köleri mälestus ja iga õige eestlase
süda tukhub uhtusega rinnus tema peale mõ-
teldes. Köler suri 10. aprillil 1899 ja on
Suure Jaani furnuaiale maha maetud.

Näe, mis minul on.

(Waata weerg 41—42.)

Pisikene pois on wana hommitul sala-
mahti tuast wälja põgenenud — seda tun-
nistawad ta õige wahene ja korratu ülitõnd,
lontis jutad ja fuured toakingad — et
aga oma koduänestega wallatusi teha. Ta
on ühe koduänese kinni wõtnud, juure
torukübara sisse peitnud ja läheb niid
kodu, kawala ja rõemsa näoga oma uut
wallatusi ka teistele näitama. Ülitõndlikult
kõidab ta iga mehesele: „Näe omelt, mis
minul on!" Ümberringi looduses kewade
rõem, ta poisikene ise kewadest laadi...

Furnuaed kewadel.

(Waata weerg 47—48.)

Kewade on käes! Seda kuulutawad
puud, mis õitfema lõõnud, rohud, mis
kärkamas, ja lauljad linnud... Kewade
awaldab igal pool oma mõju, ta ei lähe
ka furnuaiaist mööda. Seni nii harwad
puuõfkastitud muutuwad forraga tihedaks
lehtede koguts, annawad ümbrusele kauni
wäljanägemise. Siia juure tuleb weel
jägawa rahu tundmus, mida peale linnu
lauu misgi müra ei sega... Rahu, püha-
lik rahu on, mis meid furnuaial nii liigu-
tab. Aga furnuaid, oma hulga ristidega,
tuletat meile meele, et kewade peale tuleb
suwi ja — jügie... mis kolletanud lehed
talweunele, inimese wäsinud teha hunda
puhtusele saadab...

Kerjus-mustlased.

(Waata weerg 53—54.)

Õõpmata lume lagedid; harwa mõnes
kohas paistab põesa latw jügewast lumest
wälja. Iln on külm, aga sellegi pärast
tafane. Tuule taat on rahuliseks jäänud,
alles hiljuti tormas ta täie jõuga ja mat-
tis teed hoopis kinni.

Talwe külm teeb põsed punaseks, see on
rikka mõisa omanitu lastel meeles ja nad
igatjewad wälja, wälja wärste õhu kätte,
kus nii lõbus on lund mööda khitada.
Iga täidab laste soowi, aga head sõidu-
riista ta nende kätte ei anna. Tallipois
Jürta paneb reetliki peale tubliste õlga ja
see on noortele inimestele aina lõbus;
sest õlgede otsad liپردawad kaugele wälja
ja wõtawad tublisti tuult.

Õõpmata lume lagedid on nagu meri,
otsa ega äärt pole kuskil näha. Otsata
kauguses julab hele walge lume waiw nõrga
kahwatanud taewa sinaga ühte, mis näi-
tab, nagu oleks ilma ots seal olewat.

Weel suuremaks läheb rõem. Noored
inimesed khitawad ja tallipois Jürta
õskab hobustele tubliste takka teha.

Uga mis seal on. Weike omnifene, just kui oleks kuul ta kuskilt siia toonud ja tee äärde paistunud. Lumi on ta peaaegu enefe alla matnud, ainult eest poolt mustab mustats juitjenud esitu sein. Uga see omnifene ei ole üksi, siia on kerjused muhslased kurja ilma pärast paita pidame jäenu. Nende nõu on otjas, sest kuidagi ei jaska nad üle lume lageniditu lonkida. Hommitust saadit peawad nad wahti, kas on kedagi näha teed mööda tulewat, kelle käest wõiks saati wälja pigistada.

Uga tee on halw, keegi ei taha liituda, kui tal just häda jundijaks ei ole. Tõõd ja talitused liikatakse teise päewa peale.

Uga ometi õhtu eelt tuleb üks sõiduriist. Sõiduriist weel silma ei paista, aga hobustest ja kihutuse wiisist wõib arvata, et ta igapäewaste inimeste oma ometi mitte ei ole, kes peost juhu elamad.

Jä muhslased panewad endid walmis, et suure sõiduriista jaagi kallale tormata.

Niisuguseid talju kimpusi hakkawad hobuseid kartma, aga need ei kuula, waid jookewad läbi lume sõiduriista juurde ja ksjendawad kui kullid jaagi järele. Noortele teeb see wähe hirmu, aga talupois Jürka tahab niid ka näidata, mis ta wõib. Pehmes sügawas lumes ümber minemist karta ei ole, ta tõuseb õige püsti ja kihutab hobuseid järele. Regi on põhjast saadit pehmes

lumes, lume tuht käib üle pea ja kõigest hingest jooksja ja ksjendaja muhslane jäeb maha. Teine jookseb eespool, aga ta hoiab hullude kihutajate eest ettewaatlikult kõrwale, sest nähtawasti on hobused wihasjeks läinud.

Õbe wõtab wenna ümber kinni. Niid on nii liiga hea ja hirmus, et see ahwardab hinge kinni pitfida.

Tore, lõbus ja ühtlasi ka kohutaw on niisugune talwine sõit.

Nii muhslased siin terjawad
King petwad rahwast, rumalat,
Sel ohwri and on paha, patt,
Kes aitab lustil laifflejat —
Sa anna andi waecele,
Kes wana, wilets, wäetife!

Georg Lurich.

(Waata weerg 55--56.)

Üle maailma kuulus Eesti rammumees Lurich sündis Weike-Maarjas, Wirumaal, 10. jürikuu päewal 1876. Ta on jõutate wanemate laps ja sai hea koolihariduse. Juba noorest põlwest saadit oli Lurichi peapüümine, enefe jõudu kaswata ja harida. Warsti peale seda, kui Lurich Tallinnas realkooli lõpetas, kutsus

Dr. Krajewski teda Peterburki enefe juurde harjutama. Lühitese aja sees juhtis Lurich pealinna elonikkude tähelepaneku enda peale ja sai elukutjeliseks jõuutangelajeks. Ei läinud enam kuu aega, kui Lurichi kuulsus juba üle terve Wene riigi ulatas ja teda suuremad tšitused endi teenistusse kutsusiwad. Niid algas Lurich enda reijusid, igal pool oma wastaseid alla heites. Nii wõitis ta ära Tallinnas wennaesed Kaskod, Taganrogis Dunajewi, Jaltas Krimmi Bertarlaste tugewama mehe Tschalbaschi, Werdjanskis kuulsa kottidelandja Sulga, Teodosias Poddubndi, keda senini weel keegi maha murda polnud suutnud. Oma üleilmse kuulsusele jõudis Lurich aga siis, kui ta wõerale maale reijima läks. 1899 maadles ta Magdeburis Saksamaal, see järele Wiinis, Austria pealinnas ja Kopenhagenis, Daani pealinnas. Jgal pool sai temale kõige elawam kiitus osaks ning kõik ajalehed tõiwad üksteise wõidu noore Eesti kangelase üle kiidukirju. See järele on Lurich weel peaaegu kõigis Euroopa maades ja riikides reijimas läinud ning senini ära wõitmata wägimehed maha murdnud. Kõiki wõidetuid siin üles lugema hatata, oleks asjata waen. Tähendame aga niipalju, et Lurich wana Eesti tugewuse kuulsust igal pool mõjuwalt auu sees on mõistnud hoida.

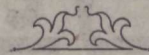
Hinnamõistatused.

Järgmistest mõistatustest ülesarwamise eest **anupalgaks** on kolm eestikeelset raamatut määratud: 1) **Nalewipoeg**, ilukõites, hind 1 rbl. 75 kop.; 2) **Eduard Wilde Maatra sõda**, ilukõites, 1 rbl. 50 kop. ja 3) **Emile Zola Waenlase wõimur all**, 1 rbl. 40 kop. On õigete seletuste saatjaid enam kui üks, siis jagab loos raamatud ära. Et auuhinda saada, saadetagu seletused enne 30. juulit 1903 a. Tallinnasse järgmise adressi all: A. Liblik, Wana-Kalamaja uul., Brocki maja nr. 11, kort. 4, Tallinnas.

1. Peitemõistatus.

1. Kas on see kuit wõi ehakuma, mis mu hinge walgustab? A. Saawa.
2. Mul ta kallid, temas sündin'd olen mina ilmale. M. J. Eifen.
3. Eestimeel ja emateel õitstu ühenduse teel. C. Kurk.
4. Sealpool pilwi paistab päike, sõder, miks ja arats lääd? R. Kamjen.
5. Seal kuita, kruusa kalda peal ei kaswa üksigi puu... C. M. Redlich.
6. Oh Eestimaa, mu ifamaa, niid õitse, kofu, kaswa ja!
7. Uga surmgi weel ei tule jantil ilmaft korjama. D. Grossschmidt.

Kui iga numbre alt üks sõna wõtta, siis saame kahe realise salmike ühest laulust, mis „Peergude“ esimeses andes ära trükitud. Aaaa.

2. Numbrikiri.

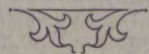
+0××0 :|3517

12342565 7585 95076 +|3?0 +-×5 ?5459001
6×95 :-85 :5×?0V075 :28+5● 75 105× 92××5 1001

+26 105×7 +|3?0 +-×5 358?51 ?58017 9;V5
15992?5V 1661 45V :|×=V01 16445 :□□×0 9140
:6×=2 806V5?5V

42+35×7 ×510● 36445 :05×0 :05 1661 ×|063|4V
5▲5 917×0● +26V51 61075:▲5 :|×=7217 466 155●
:|36V5

Seelpool on kolm salmi ühest laulust, mis „Peergude“ esimeses andes ilmunud, ära trükitud, nii et üks nummer alati üht ja sedasama tähte tähendab. Aaaa.

Mõistatuste seletused ja wõidusaajate nimed kuulutatatse ajalehe „Walguse“ esimeses augusti kuu numbris.

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА на 1903 г.
на еженедѣльный иллюстрированный литературно-политическій журналъ

„МІРСКОЙ ТОЛКЪ“.

СЪ БЕСПЛАТНЫМЪ къ нему приложеніемъ собранія сочиненій

ЭМИЛЯ ЗОЛЯ.

Въ 1903 году подписчики получаютъ:

50 еженедѣльныхъ иллюстрированныхъ № съ **30** романовъ ЭМИЛЯ ЗОЛЯ въ 36—42 книгахъ широкой журнально-газетной программой и Библиотеки Мірского Толка“, въ качествѣ бесплатнаго приложенія къ журналу.

Журналъ состоитъ изъ двухъ отдѣловъ: литературнаго и политическаго. Въ литературномъ отдѣлѣ участвуютъ извѣстнѣйшіе наши беллетристы; отдѣлъ изящно иллюстрируется. Политическій отдѣлъ составляется тщательно и очень полно и обнимаетъ собою все стороны общественной и политической жизни Россіи и всего міра, представляя собою какъ бы большую еженедѣльную газету. Имѣются собственные корреспонденты въ Парижѣ, Лондонѣ, Вѣнѣ, Берлинѣ, Римѣ, Стокгольмѣ и во всѣхъ сколько-нибудь значительныхъ пунктахъ Россіи. Дѣламъ и нуждамъ провинціи, деревни удѣляется особенное вниманіе.

Что касается собранія сочиненій ЭМИЛЯ ЗОЛЯ, выпускаемыхъ при журналѣ въ видѣ БЕСПЛАТНАГО приложенія въ 1903 году, то вотъ ихъ списокъ: 1. Тереза Ракѣнь.—2. Мадлена Ферá.—3. Исповѣдь Клода.—4. Наиса Микулень.—5. Марсельскія тайны.—6. Капитанъ Бюрль.—7. Карьера Ругоновъ.—8. Добыча, отданная собакамъ.—9. Чрево Парижа.—10. Завоеваніе Плассана.—11. Ошибка аббата Мурэ.—12. Его Превосходительство Эженъ Ругонъ.—13. Вертепъ.—14. Страница любви.—15. Домашняя грязь.—16. Универсальный магазинъ.—17. Чѣмъ жизнь красна.—18. Жерминаль (Углекопы).—19. Идеаль.—20. Земля.—21. Мечта.—22. Человѣкъ-звѣрь.—23. Деньги.—24. Разгромъ.—25. Докторъ Паскаль.—26. Лурдъ.—27. Римъ.—28. Парижъ.—29. Чадородіе.—30. Правда.— Подписная цѣна на журналъ, включая собраніе сочиненій Эмиля Золя: на годъ 5 р., на полгода 3 р. Разсрочка годовой платы болѣе не допускается.

Все новыя ГОДОВЫЕ подписчики получаютъ журналъ съ № 1-го со всеми приложеніями.

Отдѣльный № журнала, для ознакомленія, высылается за 10 коп. почтовыми марками. Подробная программа—бесплатно. Адресъ редакціи: Москва, Петровскія ворота, д. Ренквистъ.

Редакторъ-издатель *Е. Н. Киселевъ.*

1903 ГОДЪ. Третій годъ изданія.

ВЪ ГОДЪ

2 руб. 50 коп.

СЪ ДОСТАВКОЙ и ПЕРЕСЫЛКОЙ

Русское Чтеніе.

Общедоступная газета съ рисунками и картинами. Выходитъ два раза въ недѣлю по средамъ и субботамъ.

Настоящая газета и въ 3-мъ году своего изданія будетъ имѣть цѣлью давать полезное и занимательное чтеніе и постоянныя свѣдѣнія о текущихъ событіяхъ, совершающихся какъ у насъ на Руси, такъ и въ чужихъ земляхъ. Въ ней попрежнему простымъ, понятнымъ языкомъ будутъ сообщаться извѣстія обо всѣхъ важнѣйшихъ событіяхъ, а также о всѣхъ выдающихся правительственныхъ распоряженіяхъ. Будутъ помѣщаться рассказы, повѣсти, стихи, а также полезные совѣты по всѣмъ отраслямъ сельскаго хозяйства и домоводства; кромѣ того, даются извѣстія изъ военной жизни. Годовой подписчикъ имѣетъ право получать отвѣты на вопросы, предлагаемая Редакціи письменно по предметамъ интересующимъ его.

Въ 1903 г. (третій годъ изданія) газета дастъ подписчикамъ: 104 номера газеты, 52 особые еженедѣльныхъ „Сборника“ разсказовъ, повѣстей, стихотвореній и проч. съ прекрасно исполненными картинами, портретами и рисунками (до 500 въ годъ), печатаются синеватою краскою на хорошей веленовой бумагѣ.

Сверхъ того БЕСПЛАТНО 3 преміи: По случаю 200 лѣтняго юбилея основанія г. С.-Петербурга большую картину въ краскахъ (3/4 арш. высоты и 1/2 арш. ширины) „ВИДЪ С.-ПЕТЕРБУРГА“. 1 книгу сборникъ лучшихъ русскихъ псень съ нотами. 1 настольный табель-календарь на 1903 годъ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ: За годъ съ доставкой и пересылкой 2 руб. 50 коп. За полгода (съ 1-го января и съ 1-го іюля). 1 р. 50 к. Цѣна отдѣльнаго номера 3 к.

При выпискѣ одновременно черезъ одно лицо (или учрежденіе) 15-ти экземпляровъ „Русскаго Чтенія“ — 16-й ВЫСЫЛАЕТСЯ БЕСПЛАТНО. Объявленія принимаются: въ Конторѣ Редакціи С.-Петербургъ, Надеждинская, 19, съ платою по 30 коп. за строку петита въ одинъ столбецъ.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ: въ С.-Петербургѣ въ главной конторѣ и Редакціи, Надеждинская, 19, въ отдѣленіяхъ: Москвѣ, Кузнецкій мостъ, Книжный магазинъ К. Тихомирова, Казани Городской пассажъ, въ Книжномъ магазинѣ Бр. Башмаковыхъ, Ригѣ, на Большой Песочной, д. 32, Книжныхъ магазинахъ Бр. Башмаковыхъ, а также во всѣхъ мѣстахъ по приему подписки на газеты.

Жомера для ознакомленія высылаются БЕСПЛАТНО.

Къ Юбилею С.-Петербурга.

Знаменитый историческій „Петровскій маршъ“ временъ Петра Великаго. Для фортепіано въ 2 руки и для пѣнія на 1, 2 и 3 гол. ц. 20 к. Для смѣш. хора ц. 20 к. Гимнъ къ 200 л. гор. С.-Петербурга, муз. Ѳ. Лашекъ, для однор. хора съ форт. ц. 40 к.; для смѣш. хора ц. 30 к. Гимнъ Петру Великому муз. А. Рождественскаго, для смѣш. хора ц. 30 к. Слава Петру Великому, муз. С. Панченко на 1, 2, 3 гол. и смѣш. хора съ аккомпан. по желанію фортеп., фисгарм. и струннаго оркестра. Партитура ц. 60 к. Удобно для чествованія великихъ людей вообще подставляя ихъ имена. Всѣ означенныя сочиненія были напечатаны въ журналѣ „МУЗЫКА и ПѢНІЕ.“ Журналъ „МУЗЫКА и ПѢНІЕ“ отпечатанъ новымъ изданіемъ и всѣ новые подписчики получаютъ журналъ съ №: 1-го со всѣми приложеніями.

Продолжается подписка на 1903 г. на ежемѣсячный музыкальный журналъ

☆☆ „МУЗЫКА и ПѢНІЕ“ ☆☆☆ изданія годъ IX.

Одобрень Уч. Ком. при Св. Синодѣ.

Одобрень Уч. К. Мин. Нар. Пров.

Одобрень особ. одт. Уч. К. М. Н. Пр.

Рекомендованъ Гл. Упр. воен. уч. зав.

За подписную
плату въ годъ
съ перес. 5 р.
Подписчики
получаютъ:

4 р.

180 стран. текста и 375 музыкальн. сочин.,
стоящихъ въ отд. изданіяхъ 75 р. Можно
получать по желанію: Церковное, школь-
ное, хоровое, романсы, фортепіанныя, скри-
пичн. и оркестр. сочин., замѣняемые нежелае-
мые отдѣлы операми для фортепіано съ
текстомъ, собр. сочиненій: духовн., школьн.,

хоров., романсовъ, фортеп., скрип. и оркестр. соч. по выбору изъ 100 предлж. редакціей изданій. Подробныя объясненія, списокъ премій выс. бесплатно. Пробный № (прежн. год. изд.), заключ. въ себѣ нотъ на 5 р., высылается за 60 к. (можно марками). **Разослано подписчикамъ:** полныя оперы съ текстомъ: „Фаустъ“, „Гугеноты“, „Тангейзеръ“. Историч. Хрестоматія церк. пѣнія: вып. I (концерты А. Веделя). Вып. III (соч. С. Дегтярева). **Печатаются:** полн. оперы съ текст.: „Аида“, „Карменъ“, „Прекр. Елена“. Ист. Хр. церк. пѣн. вып. II (соч. Д. Сартя), вып. V (соч. Арх. Юсифа), вып. VI (соч. М. Березовскаго, Іер. Виктора и др.). Народн. Обиходъ церк. пѣнія вып. 1 а Литургія (напѣвы придвор. съ нов. гармонизаціей) и вып. 1-й б Литургія (напѣвы и обработка ихъ свободныя въ стилѣ рус. нар. пѣвч. творчества С. В. Панченко. Всѣ оперы, выпуски Ист. Хрест. и Нар. Обих. подписчики могутъ получать вмѣсто выключаемыхъ отдѣловъ или за добавочный рубль каждую оперу или выпускъ Ист. Хрест. и Нар. Обихода. Оставшіяся экземпляры поступятъ въ отд. продажу по 2 р. каждая опера и по 2 р. кажд. выпускъ Ист. Хр. Подписка принимается въ главной конторѣ журнала „МУЗЫКА и ПѢНІЕ“ при книжномъ магазинѣ П. К. Селиверстова, С.-Петербургъ, Садовая, 22. Москва у П. И. Юргенсона и въ конт. Н. Печковской.

Редакторъ-издатель П. Селиверстовъ.

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА

на ежемѣсячный литературный, общественный, научный и историческій журналъ

„Всемирный Вѣстникъ“,

выходящій объемистыми книжками болѣе 20 печатныхъ листовъ съ рисунками при участіи профессоровъ, литераторовъ и общественныхъ дѣятелей. Направленіе прогрессивное. Въ первыхъ книжкахъ между прочимъ помѣщены статьи: проф. М. М. Ковальскаго: „Этюды о современномъ бытѣ въ Россіи“; экономической статьи доктора финан. прав. В. В. Святловскаго; проф. П. И. Ковалева: „Борьба съ преступностью“; В. П. Батуринскаго: „Герценъ, его друзья и знакомые“ (историч. монографія о Герценѣ и переписка между нимъ и Тургеневымъ). Воспоминанія о Некрасовѣ бывшаго сотрудника „Отечественныхъ Записокъ“; С. Сухонинъ: „Исторія возникновенія чиновъ въ Россіи и вопросъ объ ихъ уничтоженіи“; Вс. Чехихинъ: „Гамлетингъ“, историч. монографія; магистра международнаго права А. Н. Штиглица: „1902“ годъ въ международномъ отношеніи; „Замки изъ аллюминія“, пов. Е. Н. Лебедовой; „Саня“, пов. И. дю-Кира; „Съ ящичками“, рассказъ бѣглеца изъ Сибири, И. Смольяченко; „Величїемъ смерти“, пов. И. Забржезна; „Былые вечера“, пов. Е. В. Давыдова; Мемуары Павла Крюгера; „Хозяинъ“, пїеса І. В. Радзивиловича, постоянные отдѣлы: библиографія, политическ. обзорнїе, журналн. обзорнїе (русскихъ и иностранныхъ) и театральное обзор.

Въ журналѣ, кромѣ поименов. лицъ, принимаютъ участіе: К. И. Арабажинъ, Кн. В. В. Барятинскій, проф. М. А. Рейснеръ, Н. А. Поповъ, Л. Е. Габриловичъ, В. П. Бурдесъ, А. М. Бобрічевъ-Пушкинъ, Г. Ѳ. Львовичъ, Н. Б. Хвостовъ, П. О. Глушинскій, И. М. Ивановъ, Н. К. Никифоровъ, В. Н. Никитинъ, Я. О. Скиталець, А. Е. Герцыкъ, В. А. Мазуркевичъ, С. Ф. Годлевскій, П. А. Брюнелли, и мн. др.

Подписная цѣна: 6 руб. въ годъ съ доставкой и пересылкой, допускается разсрочка, по усмотрѣнію подписчика, на всевозможные сроки отъ 50 к. въ мѣсяць. Не менѣе двухъ приложеній въ мѣсяць съ особой нумераціей страницъ.

НИКАКИХЪ БЕЗПЛАТНЫХЪ ПРЕМІЙ.

Контора въ С.-Петербургѣ, Кузнечный пер. № 14.

Редакторъ-издатель С. Сухонинъ.

Продолжается подписка на 1903 г. на

„МОДНЫЙ СВѢТЪ“

Иллюстрированный журнал модъ, рукодѣлій, хозяйства и литературы.

Выходитъ 4 раза въ мѣсяцъ — 48 номеровъ въ годъ
съ 1903 г. ВЪ ШЕСТИ ИЗДАНИЯХЪ съ 1903 г.

Журналъ „МОДНЫЙ СВѢТЪ“ даетъ:

- 48** модныхъ номеровъ новѣйшихъ дамскихъ и дѣтскихъ платьевъ, верхнихъ вещей, бѣлья, рукодѣлій, содержащихъ до 3000 рисунковъ съ ихъ описаніями.
- 24** большихъ выкроечныхъ листа, содержащихъ около 2000 выкроекъ всевозможныхъ предметовъ гардероба, до 500 узоровъ художественныхъ рукодѣлій, множество различныхъ буквъ и монограммъ для мѣтки бѣлья и пр.
- 24** иллюстрированныхъ литературныхъ приложения, въ которыхъ введенъ новый отдѣлъ психо-графологіи подъ редакціей извѣстнаго психо-графолога И. Ф. Моргенштерна.

Кромѣ того, въ теченіе года подписчицы получаютъ Раскрашенныя картинки новѣйшихъ парижскихъ модъ:

При 2 изданіи: **12** При 3 изданіи: **36** При 4 изданіи: **48**

При 5 изданіи: **60** При 6 изданіи: **96**

раскрашенныхъ картинокъ.

**БЕЗПЛАТНЫЯ
ПРЕМІИ**

I. Для годовыхъ подписчицъ **ВСѢХЪ ШЕСТИ ИЗДАНИЯХЪ:**

- 1) два изящныхъ альбома верхнихъ платьевъ, составляющихъ полный журналъ верхнихъ платьевъ.
- 2) Рисунки нарядовъ для костюмированныхъ баловъ и вечеровъ.
- 3) Раскрашенные узоры для художественныхъ рукодѣлій.
- 4) Краткое иллюстрированное руководство къ плетенію кружевъ на коклюшкахъ.

II. Для годовыхъ подписчицъ на II, III, IV, V и VI изд. кромѣ вышеозначенныхъ премій еще книгу

„ХОЗЯЙКА ДОМА“,

закрывающую въ себѣ практическіе, обстоятельные совѣты, указанія и свѣдѣнія, касающіеся всѣхъ сторонъ домашняго обихода со множествомъ объяснительныхъ рисунковъ и хромо-литографій.

III. Для годовыхъ подписчицъ на IV, V и VI изданія кромѣ всѣхъ означенныхъ премій еще книгу

„ИСКУССТВЕННЫЕ ЦВѢТЫ“.

Руководство для ихъ изготовленія изъ шелка, бархата, атласа, бумаги, воска и проч., съ 2 хромо-литографіями и 356 рисунками

Годовая цѣна журнала „МОДНЫЙ СВѢТЪ“ на 1903 г.

1-е изданіе.	2-е изданіе.	3-е изданіе.	4-е изданіе.	5-е изданіе.	6-е изданіе.
Безъ доставки . . . 5 руб.	Безъ дост. 7 р.	Безъ дост. 10 р.	Безъ дост. 12 р.	Безъ дост. 15 р.	Безъ дост. 24 р.
Съ доставкой . . . 6 „	Съ дост. 8 „	Съ дост. 11 „	Съ дост. 13 „	Съ дост. 16 „	Съ дост. 26 „
Съ пересылкой . . . 7 „	Съ перес. 9 „	Съ перес. 12 „	Съ перес. 15 „	Съ перес. 18 „	Съ перес. 28 „

Допускается разсрочка — при подпискѣ непосредственно въ редакціи.

Для гг. служащихъ въ казенныхъ и частныхъ учрежденіяхъ допускается подписка съ разсрочкою на льготныхъ условіяхъ, непосредственно въ редакціи, за поручительствомъ гг. казначеевъ.

Подписка принимается въ Конторѣ Редакціи журнала „МОДНЫЙ СВѢТЪ“: въ С.-Петербургѣ, Троицкая № 10.

Редакторъ: С. И. Шишмарева.

Издатель: М. А. Мѣллеръ.